

Creating Care

PR2 - “Instrument pentru înțelegerea nevoilor, percepțiilor și experiențelor familiilor de plasament”.

Number of the project: 2021-1-AT01-KA220-ADU-000028452

Cuprins:

1. Introducere
2. Realitatea familiilor de plasament din țările partenere
 - 2.1 Metodologie
 - 2.2 Franța
 - 2.3 Grecia
 - 2.4 Portugalia
 - 2.5 România
 - 2.6 Austria
 - 2.7 Italia
 - 2.8 Republica Cehă
3. Rezultatele focus grupurilor și ale interviurilor cu familiile de plasament
 - 3.1 Modalități de a deveni o familie de plasament.
 - 3.2 Obstacole întâmpinate în a deveni o familie de plasament.
 - 3.3 Obstacole cu care se confruntă copiii în sistemul de plasament.
 - 3.4 Factori decisivi în succesul plasamentului familial.
 - 3.5 Beneficiile statutului de familie de plasament.
 - 3.6 Sprijin și instrumente utile în procesul de a deveni familie de plasament.
 - 3.7 Importanța formării profesionale în cadrul sistemului de plasament.
 - 3.8 Aspecte pe care trebuie să le cunoască potențialele familii de plasament.
 - 3.9 Practici și metode utilizate de familiile de plasament.
4. Rezultatele focus grupurilor și ale activităților cu copiii din sistemul de plasament
5. Profilul familiilor de plasament
 - 5.1 Cine sunt aceste familii?
6. Concluzii

7. Anexe
8. Referințe

1. Introducere

În conformitate cu Convenția Națiunilor Unite privind drepturile copilului, toți copiii ar trebui să aibă condiții de viață adecvate pentru dezvoltarea lor fizică, socială și mentală într-un mediu familial pozitiv. În pofida faptului că măsurile de îngrijire în regim rezidențial au fost create inițial pentru a proteja și a răspunde nevoilor copiilor, cercetările au arătat că îngrijirea instituțională este dăunătoare, afectează dezvoltarea psihosocială (OHCHR, 2011) și poate fi deosebit de periculoasă pentru copiii mici (UNICEF, 2011). Pe de altă parte, îngrijirea în familii de plasament are un impact pozitiv asupra copiilor, cum ar fi recuperarea limbajului, atașamentul, adaptarea psihologică, redresarea problemelor de comportament și a simptomelor de stres posttraumatic, performanța academică și capacitatea de inserție profesională (Nelson, Fox și Zeanah, 2014; Ahmad et al., 2005).

În ultimul deceniu, Europa a urmat o politică de dezinstituționalizare, iar recomandarea Comisiei Europene este de a eradica centrele de plasament pentru copii, concentrându-se pe măsuri de plasament familial (Comisia Europeană, 2013), în special în cazul copiilor cu vârsta cuprinsă între 0 și 3 ani și al copiilor cu trasee de viață fragile (Eurochild, 2010). Având în vedere recomandarea de dezinstituționalizare și numărul crescut de copii care trăiesc în instituții rezidențiale, în special minorii neînsoțiți în Europa, obiectivul principal al acestui proiect este de a pregăti și de a abilita profesioniștii cum să trateze, să recruteze și să comunice cu familiile de plasament, luând în considerare nevoile acestora și realitatea copiilor neînsoțiți. Având în vedere acestea, propunerea noastră pune în centrul său incluziunea copiilor aflați în situații de risc (cu un accent special pe minorii neînsoțiți). Promovează măsuri alternative de îngrijire, cum este cazul măsurilor de plasament familial, prin formarea și sprijinirea atât a profesioniștilor, cât și a familiilor de plasament, abordând stereotipurile și prejudecățile legate de familiile de plasament și de copiii neînsoțiți din sistemul de plasament. Mai exact, proiectul Creating Care își propune să consolideze dezvoltarea competențelor profesioniștilor prin conceperea unui set de rezultate și

activități de sprijinire a acestora: un instrument de implicare a familiilor, un program de formare privind abilitățile de comunicare și strategii în procesul de recrutare a familiilor de plasament, bazat pe nevoile profesioniștilor și ale familiilor de plasament, care va culmina cu o aplicație de sprijinire a familiilor după ce au primit un copil. Parteneriatul proiectului este format din Austria (Compass și Universitatea din Innsbruck); Italia (San Giuseppe ONLUS); Franța (Afeji); România (EaSI); Portugalia (Aproximar și Ainoa); Grecia (KMOP); Republica Cehă (Mise-Hero) și se concentrează pe dezvoltarea structurilor de sprijin social și îngrijire pentru a se adapta atât la nevoile profesioniștilor, cât și la cele ale familiilor, și anume formarea profesioniștilor și abilitarea acestora cu abilități de comunicare și recrutare și crearea unei aplicații de sprijin pentru familii. Este de așteptat ca potențialele familii de plasament (familiile candidate) să primească mai mult sprijin adaptat la nevoile lor specifice în timpul recrutării. Prin urmare, mai multe familii pot fi încurajate să găzduiască copii, iar viitoare/potențiale familii pot fi mai motivate să devină familii de plasament sau mai deschise la posibilitatea de a găzdui un copil neînsoțit. În plus, o gamă mai largă de servicii de sprijin, nu doar în timpul procesului de recrutare de către profesioniștii care însoțesc familiile, ci și după încheierea procesului de plasament, prin accesul la servicii utile și apropiate, va facilita perioada de încredințare sub forma plasamentului. Astfel, oferindu-i copilului un mediu mai sănătos și mai pozitiv pentru dezvoltarea și includerea sa nu numai în familie, ci și în societate și, prin urmare, făcând un pas important pentru a realiza transformarea necesară a familiilor de plasament și respectiv a serviciilor pentru copii din întreaga Europă.

Cercetările arată că familiile de plasament au nevoie de mai mulți profesioniști disponibili care să le sprijine, să le asculte și să colaboreze în rezolvarea problemelor lor, să fie mai valorizate din punct de vedere al rolului lor și să fie mai implicate în procese ca parteneri (Triseliotis et al., 2000). Lipsa contribuției în procesele decizionale este un motiv de nemulțumire sau de renunțare la plasament (Geiger, Hayes, & Lietz, 2013).

În aceeași ordine de idei, articolul 12 al Organizației Națiunilor Unite (1990) prevede că, ori de câte ori se ia o decizie care afectează un copil, trebuie să se țină seama de opiniile, dorințele și nevoile acestuia, indiferent de sexul, religia, statutul social sau situația sa, ținând seama de vârsta și de gradul de maturitate al acestuia. Având în vedere acest aspect și în completarea raportului general transnațional PR1, acest

document reprezintă conceperea unui instrument de înțelegere a nevoilor, percepțiilor și experiențelor familiilor de plasament și realizarea de focus-grupuri cu acestea, având avantajul suplimentar de a include aceste familii într-un proces decisiv de colectare a datelor. În plus, am inclus copiii în calitate de participanți pentru a da o voce minorilor neînsoțiți și pentru a include o contribuție utilă din perspectiva copiilor în realizarea profilului acestor familii. Participarea copiilor, în acest caz, a minorilor neînsoțiți, a fost esențială, permițând profesioniștilor/asistenților maternali/actorilor implicați să contemple și să acționeze în funcție de opiniile, perspectivele și nevoile exprimate de copii, asigurându-se că informațiile furnizate de aceștia conduc la schimbări favorabile pentru ei (Consiliul Europei, 2009).

Aceste documente garantează succesul procesului de recrutare a familiilor de plasament prin crearea unui profil al familiilor de plasament, completat de contribuția copiilor neînsoțiți, în toate țările partenere, în ceea ce privește caracteristicile lor comune. Principalul obiectiv din spatele focus grupului cu familiile și al creării profilului este de a înțelege realitatea acestora atât înainte, cât și în timpul procesului de găzduire copiilor, prin colectarea de informații cu privire la caracteristicile, experiențele, preocupările și nevoile lor comune și de a înțelege ce fel de sprijin primesc din partea sistemului și ce fel de sprijin ar dori să primească. Înainte de a realiza focus grupurile, consorțiul a efectuat o scurtă cercetare privind realitatea familiilor de plasament la nivel național și internațional pentru a înțelege motivațiile, provocările și caracteristicile asistenților maternali. Acest tip de contribuții ajută la integrarea feedback-ului asistenților maternali din sistem și în strategiile, standardele și cadrul în politicile de retenție și recrutare.

Se preconizează o mai bună cunoaștere a realităților familiilor de plasament la nivel național și internațional, din punctul de vedere al familiilor, precum și descrierea rezultatelor (inclusiv analiza nevoilor, grupurile țintă, elementele de inovare, impactul scontat și potențialul de transferabilitate), precum și din perspectiva copiilor neînsoțiți și înțelegerea poziției familiilor în ceea ce privește plasamentul copiilor neînsoțiți.

2. Realitatea familiilor de plasament din țările partenere

2.1 Metodologie

Fiecare partener din Austria, Italia, Portugalia, Republica Cehă, Grecia, România și Franța a efectuat cercetări preliminare cu privire la nevoile, percepțiile și experiențele familiilor de plasament. Aceștia au colectat date despre vârsta asistenților maternali și a copiilor aflați în plasament, naționalitatea acestora, precum și despre localizarea geografică a familiilor (aceste date pot fi importante pentru dezvoltarea aplicației, deoarece aceasta va avea o funcție de geolocalizare). Instrumentele utilizate sunt informații interne, cercetări online și cercetări ale instituțiilor conexe. Prin intermediul activității de cercetare privind nevoile, percepțiile și experiențele familiilor de plasament din țările partenere, s-a urmărit consolidarea informațiilor și sprijinirea procesului de recrutare a familiilor de plasament, prin crearea unui profil al familiilor de plasament, completat de informațiile privind copiii neînsoțiți din țările partenere, în ceea ce privește caracteristicile lor comune. Principalele întrebări pe care am intenționat să le abordăm au fost: "Cine sunt aceste familii? Ce au în comun familiile de plasament la nivel național și transnațional? Ce le-a încurajat să devină familii de plasament în prima instanță?"

Acest raport își propune să sintetizeze ceea ce arată cercetările din țările partenere și ne permite să comparăm realitățile familiilor și copiilor din sistemele de plasament din întreaga Europă.

De asemenea, după colectarea datelor, partenerii au organizat două focus grupuri: unul cu familiile și unul cu copiii. Focus grupul cu familiile a avut ca scop crearea unui profil al familiilor de plasament și al nevoilor acestora și abordarea subiectului copiilor neînsoțiți în sistemul de plasament. Fiecare partener s-a întâlnit cu familiile și copiii/minorii față în față, online prin Zoom sau prin telefon, ca în cazul Republicii Ceha sau al Italiei. Toți partenerii au întâmpinat numeroase dificultăți în a ajunge la familia de plasament, astfel încât profesioniștii au fost folosiți ca mediatori pe lângă familiile pentru prezentarea și colectarea întrebărilor pregătite în prealabil pentru focus grupuri. Toți participanții au semnat un formular de consimțământ, dar nu și familiile care au preferat să rămână anonime; în cazul acestora, partenerii s-au limitat la a le cita prin

telefon fișele de informare a participanților și listele de întrebări. Fiecare focus grup a durat cel puțin o oră și jumătate, iar toți partenerii au adaptat întrebările în funcție de situația familiilor și, de asemenea, a copiilor; după focus grupuri, fiecare partener a pregătit un raport național cu datele colectate de la familiile de plasament.

În total, am consultat și interviuat 32 de familii: trei din Austria, două din Franța, șapte din Grecia, șase din Italia, șapte din România, trei din Portugalia și patru din Republica Cehă. De asemenea, am desfășurat activități cu 72 de copii: patruzeci și patru din Grecia, unul din Italia, șapte din Franța, șaptesprezece din România și trei din Austria; din păcate, niciunul din Portugalia și Republica Cehă.

2.2. Franța

În **Franța**, un sondaj național "*Sondaj național privind asistenții familiari | Direction de la recherche, des études, de l'évaluation et des statistiques (solidarites-sante.gouv.fr)*"¹ realizat în 2019 a interviuat asistenții familiari, în colaborare cu INSEE. Aceștia sunt contactați telefonic, atunci când este posibil, sau direct la domiciliul lor, pentru a verifica dacă sunt interesați de sondaj și pentru a organiza interviul în timpul căruia va fi distribuit chestionarul. Sondajul a urmărit să investigheze condițiile de activitate a familiilor de plasament, concentrându-se în special pe poziționarea complexă a acestora, pe obstacolele în calea profesionalizării lor și pe recunoașterea și atractivitatea profesiei. Până în prezent, rezultatele sondajului nu sunt încă disponibile, dar este important să ne concentrăm asupra necesității de a investiga acest domeniu. Alte informații din Franța provin din lucrarea din 2018 "*Foster parenthood in Europe Theoretical perspectives and professional practices*"², care se concentrează pe situația "asistenților familiari". Documentul arată că Europa este bogată în diverse opțiuni politice în ceea ce privește măsurile de protecție și îngrijire a copiilor, de la măsuri instituționale la măsuri de plasament familial sau de îngrijire în familia extinsă sau de la statutul profesional la cel de voluntar. Interconectarea europeană deschide un dialog care permite o mai bună înțelegere a alegerilor și practicilor politice și instituționale din diferitele țări.

¹ 2019, National survey on family assistants <https://drees.solidarites-sante.gouv.fr/sources-outils-et-enquetes/enquete-nationale-sur-les-assistants-familiaux#:~:text=Avec%2076000%20enfants%20accueillis%20fin,l%27ordre%20de%2040%20000>.

² 2018, Foster parenthood in Europe Theoretical perspectives and professional practices <https://books.openedition.org/pup/50093>

După adoptarea Legii nr. 2022-140 din 7 februarie 2022³ privind protecția copilului, care vizează îmbunătățirea situației copiilor protejați de ASE (sistemul francez de protecție a copilului), au fost adoptate măsuri importante, cum ar fi recunoașterea rolului asistenților familiari, cu participarea la elaborarea și monitorizarea copilului; reevaluarea și reglementarea remunerației asistenților familiari și posibilitatea de a aloca un weekend liber o dată pe lună. Cu toate acestea, statisticile, datele și cercetările privind plasamentul familial sunt dispersate și insuficiente. Locul și rolul mediului familial nu sunt atât de clare; ieșirea din familia de plasament este adesea nepregătită, deși este un pas important, iar asistenții familiari nu se simt suficient de susținuți în activitatea lor profesională.

În 2017, un studiu privind *Studiul privind beneficiile mentoratului pentru minorii neînsoțiți*⁴, desfășurat în perioada martie-iulie 2017, a oferit ocazia de a colecta mărturiile a 10 tineri, foști MFE (cu vârste cuprinse între 18 și 33 de ani), precum și pe cele a 9 mentori. Eșantionul pentru acest studiu a fost alcătuit cu contribuția directorilor de filiale și a președinților de asociații din rețeaua France Parrainages și arată cum mentoratul favorizează incluziunea și integrarea fiind o experiență de învățare reciprocă. Mărturiile arată că tinerii nu cunosc doar 1 mentor, ci și soțul/soția, copiii, mama/tatăl acestuia etc. Cu toate acestea, o secțiune a raportului este dedicată unui argument interesant: absența unui mediu familial, o lipsă des menționată de tinerii întâlniți în cadrul interviurilor.

2.3. Grecia

În **Grecia**, obținerea de date și a unei imagini de ansamblu a îngrijirii alternative pentru copii este foarte dificilă, atât în sectorul public, cât și în cel privat. Și, deși se dețin date statistice privind numărul de familii de plasament, nu există date calitative privind profilul, trecutul și caracteristicile (potențialilor) îngrijitori de copii⁵. Ceea ce știm din primul *Raport Trimestrial*⁶ pentru anul 2022 publicat de Centrul Național pentru

³ 2022, Article "FAMILY ASSISTANTS: WHAT WILL CHANGE WITH CHILD PROTECTION REFORM"
<https://www.cneh.fr/blog-jurisante/publications/organisation-sanitaire-et-medico-sociale/assistants-familiaux-ce-qui-va-changer-avec-la-reforme-de-la-protection-des-enfants/>

⁴ <https://www.france-parrainages.org/documents/47>

⁵ 2022, <https://eurochild.org/uploads/2022/02/Greece.pdf>

⁶ First Quarter 2022. Data and Figures of the Information System https://paidi.gov.gr/wp-content/uploads/2022/05/entipo-APRIL-2022_BB.pdf

Solidaritate Socială (EKKA) cu privire la cele mai recente date legate de plasament familial și adopție este că în prezent există 1 482 de minori (inclusiv 73 de minori neînsoțiți) care trăiesc în unitățile de protecție a copilului din Grecia, dintre care 602 au fost considerați apti pentru plasament familial și 103 apti pentru adopție.

Cu toate acestea, în aceeași perioadă, au existat 377 de cereri de asistență maternală din partea unor potențiali familii interesate, comparativ cu 2.332 de cereri de adopție. Cu toate acestea, în aceeași perioadă, au existat 377 de cereri de asistență maternală din partea unor potențiali familii adoptive interesate, comparativ cu 2.332 de cereri de adopție. Dar, în general, în Grecia există un interes scăzut și o lipsă de familii de plasament, deoarece majoritatea potențialilor părinți optează pentru adoptarea unui copil. De asemenea, cei mai mulți copii care au nevoie de plasament au între 6 și 12 ani, dar majoritatea familiilor preferă copiii mici. În ceea ce privește vârsta persoanelor care pot deveni asistenți maternali, este cuprinsă între 25 și 75 de ani, iar diferența de vârstă între copiii aflați în plasament și asistenții maternali poate fi cuprinsă între 18 și 60 de ani.

În plus, este nevoie de o mai mare sensibilizare cu privire la îngrijirea în familii de plasament și de încurajarea oamenilor să devină asistenți maternali. De asemenea, drepturile și responsabilitățile asistenților maternali nu se aliniază cu nevoile și situațiile de zi cu zi. În acest sens, formarea și pregătirea corespunzătoare a asistenților maternali sunt considerate esențiale pentru a le permite acestora să gestioneze provocările cu care se pot confrunta. Pe baza cadrului legislativ actual din Grecia (Decizia ministerială 4489/11.10.2019), finalizarea cu succes a formării relevante este o condiție necesară pentru înregistrarea candidaților la statutul de părinți adoptivi (asistenți maternali) în Registrul special al candidaților la statutul de părinți adoptivi (articolul 6 alineatul (2) din Legea 4538/2018) și pentru relația ulterioară a acestora cu copiii. Formarea⁷ oferită viitorilor părinți adoptivi este gratuită, durează 30 de ore și include șase module de predare, cum ar fi așteptările părinților adoptivi, îngrijirea copiilor cu nevoi speciale, înțelegerea rolului de părinte, etc. Scopul este de a le oferi asistenților maternali o mai bună înțelegere a aspectelor legate de contextul și procedurile de plasament și complexitatea rolului de părinte adoptiv/asistent maternal. Cu toate acestea, ar trebui să fie clar că, chiar dacă există o formare specifică pentru

⁷ 2019, Training Manual for Prospective Foster Parents <https://www.anynet.gr/pubnr/Training>

viitorii părinți adoptivi, aceasta nu acoperă toate aspectele legate de plasament. Există, de asemenea, o lipsă de educație continuă și de sprijin pentru părinții adoptivi. Astfel, este posibil să observăm două probleme majore în ceea ce privește îngrijirea în familie în **Grecia**, așa cum se arată în "Alternative family care in Greece; anexă la Manualul ALFACA⁸. Prima este lipsa de conștientizare și de cunoaștere a publicului cu privire la plasamentul familial, ceea ce duce la neînțelegeri cu privire la conceptul de îngrijire familială, rolul parental, obligațiile și drepturile legale.

Această situație este atribuită faptului că Grecia are o istorie îndelungată în ceea ce privește îngrijirea instituțională și, prin urmare, dezinstituționalizarea nu este încă o practică inefficientă. În plus, familiile consideră că plasamentul este o formă alternativă de adopție, ceea ce duce la frustrare și dezamăgire. Astfel, viitoarele familii de plasament solicită plasament pe termen lung, ceea ce duce la complicații pentru copiii care urmează să fie reintegrați în familiile de origine și care au nevoie de plasament pe termen scurt. De asemenea, așteptările viitorilor asistenți maternali cu privire la copiii în plasament reprezintă o provocare suplimentară. Se observă că aceștia stabilesc criterii specifice de vârstă, sex și origine, fiind interesați să găzduiască copii mai mici, originari din țări a căror cultură nu este atât de diferită de cea a Greciei; prin urmare, minorii neînsoțiți nu reprezintă, de obicei, o opțiune prioritară.

În plus, un *proiect european AMIF*⁹ derulat de organizația CIDIS din Italia în colaborare cu KMOP - Centrul de acțiune socială și inovare din Grecia, ISMU din Italia, Porcausa din Spania, HFC din Cipru și JRS Malta din Malta oferă câteva dintre principalele concluzii trase cu privire la profilul părinților adoptivi din Grecia, printre care se numără lipsa de informații cu privire la ce înseamnă măsura de plasament în familie și la trecutul copiilor aflați în sistemul de protecție.

De exemplu, viitorii părinți adoptivi adesea nu sunt conștienți de faptul că copilul luat în plasament poate avea un trecut diferit de al lor, cum ar fi refugiat, migrant sau rom, și nici de faptul că copilul poate avea o culoare a pielii și un trecut cultural și religios diferit. În plus, mulți părinți adoptivi nu știu că copilul în plasament nu este un orfan, ci are o familie biologică cu care trebuie să fie în contact. În același timp, chiar și părinții care solicită luarea unui copil în plasament păstrează adesea speranța că plasamentul

⁸ 2019, <https://www.anynet.gr/pubnr/Training>

⁹ 2022, FA.B! "Family-based care for children in migration", <https://www.fabtogether.net>

se va transforma în adopția copilului. În plus, profesioniștii implicați în sistemul de plasament din Grecia au împărtășit faptul că potențialii părinți adoptivi impun adesea restricții cu privire la profilul copilului pe care doresc să îl găzduiască. Astfel, cei mai mulți doresc copii de vârstă fragedă sau mică, de origine greacă și fără dizabilități, ceea ce face extrem de dificilă potrivirea lor cu marea majoritate a copiilor din instituțiile de protecție a copilului. Ca urmare, au avut loc foarte puține cazuri de plasament în familii a copiilor neînsoțiți sau separați, iar profesioniștii s-au confruntat cu obstacole și dificultăți deosebite în realizarea lor. În mod specific, părinții adoptivi au fost îngrijorați de traumele psihologice pe care le pot purta copiii, de absența unui istoric medical și psihosocial complet și de incapacitatea de a sprijini un copil cu un profil cultural și o religie diferite.

2.4. Portugalia

Datele arată că, în **Portugalia**, evoluția și punerea în practică a măsurii prezintă disparități semnificative în comparație cu legislația actuală, în special atunci când se analizează practica Serviciului de Securitate Socială. Din Raportul Anual¹⁰ elaborat de Institutul de Securitate Socială pentru 2020, se poate observa că districtul Porto - în regiunea nordică (Porto, Vila Real, Viana de Castelo și Braga) are mai mulți copii și tineri plasați în cadrul acestei măsuri de răspuns (62%; 73 de copii). Regiunea Autonomă Madeira este a doua zonă din țară cu cele mai multe familii de plasament, reprezentând 20% (40 de copii) din cazurile de plasament la nivel național. Pe de altă parte, districtul Lisabona avea, la momentul întocmirii acestui raport, doar 18 copii și tineri aflați în plasament în cursul acestui an.

Analiza sistemului de plasament familial din **Portugalia** pornește de la considerentul că, în pofida aprobării în 2019 a unei noi legi privind plasamentul familial, specialiștii susțin că nu există o formare și un sprijin adecvat pentru familiile de plasament și că dezinstituționalizarea trebuie să rămână una dintre prioritățile Portugaliei pe parcursul procesului de redresare. Acest lucru indică, de fapt, lipsa unui cadru adecvat pentru a

¹⁰ 2021, CASA 2020 - Relatório de Caracterização Anual da Situação de Acolhimento das Crianças e Jovens
<https://www.seg-social.pt/documents/10152/13200/CASA+2020.pdf/b7f02f58-2569-4165-a5ab-bed9efdb2653>

dezvolta mecanisme integrate de sprijin comunitar¹¹. Un alt aspect important este legat de faptul că plasamentul familial este slab reprezentat în sistemul de protecție portughez. Ca răspuns la relativa penurie de literatură privind contactul familial bazat pe experiențele copiilor și adulților cu roluri de îngrijire, a fost elaborat un studiu de către InED, Centrul pentru cercetare și inovare în educație din cadrul Școlii de Educație a Institutului Politehnic din Porto, intitulat "Contactul în sistemul de plasament familial: tipare, rezultate și modele de gestionare¹²".

Obiectivul general al proiectului este de a investiga rezultatele contactului dintre copilul sau tânărul aflat în plasament și familia de origine sau motivele inexistenței sau încetării acestuia. Studiul principal a presupus aplicarea de chestionare unor eșantioane mari de asistenți maternali și de asistenți sociali supervizori, concentrându-se pe experiențele, opiniile și sentimentele copiilor. Studiul răspunde la lipsa relativă de literatură privind contactele de familie bazată pe experiențele copiilor și adulților cu roluri de îngrijire. Rezultatele au evidențiat importanța dezvoltării unei cooperări monitorizate care să îmbunătățească procesele de comunicare pentru a lua în considerare opiniile copiilor și tinerilor în procesul de luare a deciziilor și pentru a dezvolta relații de lucru mai atente și mai deschise cu părinții pe tot parcursul lor în sistemul de plasament. Rezultatele studiului arată că:

- Copiii și tinerii și-au exprimat opiniile cu privire la relațiile cu părinții biologici și la dificultățile asociate cu acestea. Acestea sunt experiențe intens emoționale descrise cu sentimente de bucurie și pierdere, precum și cu dor și tristețe pentru că nu au putut petrece mai mult timp cu familiile lor. În unele cazuri, vizitele au fost extrem de dorite, dar au fost considerate rare și scurte.
- Majoritatea copiilor și tinerilor au subliniat faptul că ei consideră important și benefic să fie în contact cu părinții lor biologici și că au fost bine integrați în sistemul de plasament, considerând această experiență ca fiind în cea mai mare parte pozitivă.
- Unii copii au exprimat cât de mult le era dor de părinții lor biologici; cu toate acestea, faptul că au păstrat contactul le-a permis să facă față mai bine separării.

¹¹ 2021, Foster care system in Portugal: challenges and improvements <https://eurochild.org/news/foster-care-system-in-portugal-challenges-and-improvements/>

¹² 2019, Family contact in foster care in Portugal. The views of children in foster care and other key actors https://recipp.ipp.pt/bitstream/10400.22/12179/1/Art2_Paulo%20Delgado_2018.pdf

- Analizând perspectivele asistenților maternali, ale părinților biologici și ale asistenților sociali cu privire la reacțiile copiilor și tinerilor înainte și după vizită, este evident că aceștia au puncte de vedere diferite cu privire la aceeași realitate. Asistenții sociali sunt actorii care percep mai puține dificultăți în ceea ce privește contactul cu familiile biologice, ceea ce poate fi explicat prin faptul că, în mod normal, aceștia nu sunt prezenți în timpul vizitei.

Un alt aspect luat în considerare este faptul că plasamentul familial este slab reprezentat în sistemul de protecție portughez. În ciuda faptului că se consideră soluția preferată pentru plasamentul copiilor, datele arată că, în 2015, din cei 8 600 de copii aflați în situații de plasament, doar 3,5 % se aflau în familii de plasament (CASA, 2016). Vizibilitatea inexistentă este o realitate chiar și în lucrările comunității științifice portugheze (cf. Delgado, 2007).

Lucrarea de cercetare intitulată *"Being a foster family in Portugal: motivations and experiences"*¹³ contribuie la o mai mare vizibilitate a familiilor de plasament, dându-le o voce, și anume încercând să le înțeleagă motivațiile, așteptările, nevoile și impactul personal și familial. În plus, studiul intitulat *"Foster care practices and representations of foster families"*¹⁴ urmărește să înțeleagă practicile și reprezentările acestor familii în ceea ce privește plasamentul copiilor și tinerilor.

Studiul analizează diferite dimensiuni ale sferei familiale și sociale: structura familiei, atitudinile față de plasament, organizarea vieții cotidiene familiale, rețelele de sprijin social și influența clasei sociale asupra acestor reprezentări.

Un alt studiu¹⁵ realizat în Portugalia a avut ca scop să contribuie la înțelegerea motivelor pentru care o familie devine o familie de plasament. Acesta a adoptat o abordare calitativă, utilizând interviuri narrative ale asistenților maternali și interviuri semi-structurate ale profesioniștilor inspirate de teoria fundamentată.

Rezultatele au arătat că motivele pentru plasament se bazează pe valorile altruismului și nu există dovezi de interese economice sau profesionale, așa cum se tem unii profesioniști. Concluziile evidențiază necesitatea unei înțelegeri mai profunde a profilului familiilor de plasament și al fostelor familii de plasament, care va permite

¹³ 2017, Being a foster family in Portugal : motivations and experiences <http://hdl.handle.net/10400.14/25873>

¹⁴ 2008, Foster care practices and representations of foster families <https://repositorio.iscte-iul.pt/bitstream/10071/1630/1/Acolhimento%20Familiar.pdf>

¹⁵ 2019, How Do People Become Foster Carers in Portugal? The Process of Building the Motivation <https://pdfs.semanticscholar.org/3fdc/1924b383dea39db8a9c80997d7293b4b9218.pdf>

adoptarea unor strategii pentru a atrage mai mulți potențiali candidați. Și anume, sunt necesare o mai mare conștientizare și o mai mare implicare a copiilor potențialelor familii de plasament în procesul de luare a deciziilor. Calitatea serviciilor de sprijin și performanța profesioniștilor din domeniul plasamentului sunt considerate elemente-cheie în succesul implementării plasamentului familial, în procesul de conștientizare, în campaniile de recrutare și în selecția, pregătirea și menținerea candidaților. Potrivit unui alt studiu¹⁶, în Portugalia, asistenții maternali nu se simt împovărați, deoarece copiii sunt văzuți ca făcând parte din familie și integrați în familie pentru o perioadă lungă de timp. Această cercetare ridică un alt subiect legat de sexul membrilor familiei de plasament. Și anume, împărțirea responsabilităților în cadrul cuplului pare să îi atribuie femeii sarcinile esențiale ale plasamentului, cum ar fi organizarea legăturilor cu familia biologică și gestionarea consecințelor acestora asupra copilului. Acest lucru indică o diviziune inegală a sarcinilor și responsabilităților în cadrul familiei de plasament.

2.5. România

În **România**, cercetările documentare arată că nu există un profil clar al familiilor de plasament, deoarece acestea preferă adopția sau, în cele mai multe cazuri, la nivel de comunitate și/sau accesul la programe cu finanțare publică sau privată. Câteva contribuții vin de la UNICEF România¹⁷ care arată cum o viață nouă, plină de iubire, pentru tot mai mulți copii este posibilă, în condițiile în care numărul copiilor adoptabili și al familiilor atestate pentru adopție a crescut cu o treime în primele trei luni din 2021. Dar este evident că prima alegere este adopția și nu plasamentul. Cu toate acestea, prioritatea în România, după cum reiese din numeroase studii, este dezinstituționalizarea¹⁸. De fapt, atunci când copiii cresc în afara unui mediu familial, șansele lor de a se dezvolta la potențialul lor maxim scad. Cercetările au arătat că fiecare trei luni pe care un copil sub trei ani le petrece într-o instituție îi întârzie dezvoltarea fizică cu o lună. Există, de asemenea, un risc de întârzieri în dezvoltarea

¹⁶ 2019, Foster Carers' Perspectives about Contact in Portugal and Spain

<https://bettercarenetwork.org/sites/default/files/2019-11/4502-20423-1-PB.pdf>

¹⁷ 2021, Child Rights Strategy (The National Strategy on the Protection and Promotion of Children's Rights)
Child Rights Strategy | UNICEF Romania

¹⁸ 2018, Deinstitutionalization: for every child, a loving family
<https://www.unicef.org/romania/deinstitutionalization>

cognitivă și a limbajului, iar stigmatizarea socială se adaugă la toate acestea, deoarece copiii din instituții sunt adesea considerați ca fiind diferiți și marginalizați.

2.6. Austria

În **Austria**, după o scădere semnificativă în 2010, tot mai mulți copii și adolescenți trăiesc în familii de plasament și în centre de îngrijire. Deși familiile de plasament găzduiesc în principal sugari și copii cu vârsta sub 6 ani pentru o perioadă nedeterminată, mai mulți adolescenți și adolescenți trăiesc în centre rezidențiale. Totodată, copiii sunt preluați în plasament fie pe baza unui acord, fie în urma unei hotărâri judecătorești¹⁹. De asemenea, guvernul austriac prevede o legislație care se adresează copiilor și tinerilor până la vârsta de 18 ani; în cazul în care părinții biologici sau persoanele responsabile de îngrijirea și educarea copilului sunt de acord cu o astfel de măsură de sprijin, aceasta se bazează pe un acord scris între aceste persoane și autoritatea pentru protecția copilului și a tinerilor. În cazul în care nu se ajunge la niciun acord, ordinul judecătoresc intră în vigoare. De altfel, nu există date actuale online care să arate numărul actual de copii care se află în sistemul de plasament. În continuare, raportul din 2018 arată că cel mai mare procentaj de copii și adolescenți care se află în plasament se regăsește în Viena și Carintia, cu 12,3 la 1000 de minori și, respectiv, 11,5 la 1000 de copii. Același raport indică, de asemenea, că Tirolul are cel mai mic număr de copii care se află în plasament, respectiv 1,8 la 1000 de minori.

Raportul "*Opening Doors for Europe's Children*" ("*Porți deschise pentru copiii Europei*")²⁰ arată că, în 2017, 13 617 copii trăiau deja în sistemul de îngrijire alternativă în Austria: 8 307 copii în îngrijire rezidențială (așa-numitele centre pedagogice sociale) și 5 310 copii în plasament. Astfel, disponibilitatea sprijinului financiar și a asistenței acordate serviciilor de protecție a copilului a fost redusă și mai mult, ceea ce a făcut ca profesioniștii să întâmpine un obstacol uriaș în îngrijirea lor în centre rezidențiale. Austria a continuat, prin diverse proiecte, să îmbunătățească calitatea și standardele de plasament familial prin formarea și recalificarea familiilor și prin creșterea gradului de conștientizare cu privire la beneficiile plasamentului familial ca o alternativă

¹⁹ 2018, Out-Of-Family Care of Children <https://www.kinderrechte.gv.at/factbook-english/children-in-care/>

²⁰ 2018, Opening doors for Europe's Children <https://www.openingdoors.eu/wp-content/uploads/2019/03/country-fiche-Austria-2018.pdf>

adecvată. În plus, fluxul de minori migranți neînsoțiți a contribuit în mare măsură la creșterea numărului de copii, generând o provocare financiară majoră.

Cu toate acestea, unele organizații internaționale s-au ridicat la înălțimea situației și au oferit sprijin pentru centrele rezidențiale. Austria este una dintre cele 12 state membre care promovează inițiativa "Porți deschise" pentru a asigura o îngrijire de înaltă calitate în sistemele de plasament în Europa. Potrivit lui Raphael Hoblings²¹, șeful departamentului pentru Protecția Copilului și Tinerilor din Tirol, există o nevoie urgentă de părinți adoptivi (asistenți maternali) pentru acești copii (0-3 ani), iar aceștia ar trebui să fie pregătiți să le ofere afecțiune și îngrijire; în plus, a fi părinte adoptiv este o experiență minunată și plină de semnificație, care necesită un curs de părinte adoptiv și o colaborare strânsă cu serviciile de protecție a copilului și tinerilor. Serviciile de asistență socială pentru copii și tineri nu numai că verifică în mod regulat dacă copilul s-a integrat bine în noua lor familie, dar oferă, de asemenea, consiliere și sprijin în situații dificile.

Așadar, ceea ce reiese din toate cercetările²² efectuate în Austria este necesitatea unui tip specific de formare pentru provocările variate pe care le presupune îngrijirea copiilor migranți. Există, de asemenea, o mare prioritate pentru profesioniștii de a înțelege provocările cu care se confruntă acești copii migranți neînsoțiți pentru a le oferi cele mai înalte standarde de îngrijire și protecție. Experiența a arătat că aceștia au nevoie de îngrijire bazată pe familie în locul centrelor rezidențiale, care este mai răspândită în Austria. Multe unități de găzduire pentru copiii migranți neînsoțiți (CMN) au fost închise din 2018, ceea ce face și mai dificil accesul la acești copii, cu excepția stakeholderilor. De asemenea, Austria nu oferă un sprijin psihologic adecvat pentru copiii CMN. Totodată, este dificil să se stabilească o legătură directă cu părinții adoptivi (asistenți maternali).

²¹ 2020, Urgent search foster family to give love and security https://www.meinbezirk.at/innsbruck/c-lokales/pflegefamilie-soll-liebe-und-geborgenheit-geben_a5079412

²² 2019, Fostering Across Borders <https://eea.iom.int/sites/g/files/tmzbdl666/files/documents/FAB-Final-Programme-Report.pdf>

2.7. Italia

În Italia, o analiză²³ a familiilor de plasament a analizat perspectiva asupra acestei experiențe de întâmpinare a familiilor de plasament, a actorilor sociali și a resurselor teritoriale de primă importanță în gestionarea custodiei minorilor.

Printre principalele obiective care au stat la baza cercetării se numără identificarea caracteristicilor sociodemografice ale familiilor de plasament, descrierea relației cu serviciile sociale, motivele încredințării, dificultățile întâmpinate și emoțiile stârnite de această experiență în ansamblul ei.

Un articol științific²⁴ publicat în revista Studii educaționale, culturale și psihologice afirmă că plasamentul este o condiție de găzduire a copiilor cu familii aflate în mare dificultate, reglementată legal, menită să garanteze minorilor un spațiu adecvat de creștere. Prin această măsură se acordă familiilor biologice posibilitatea de a depăși problemele pentru a permite mai apoi întoarcerea copiilor. Este o premisă dificilă care impune necesitatea aprofundării prin cercetare. Complexitatea mediilor de proveniență și coexistența unor factori de risc multipli generează la copiii și tinerii din sistemul de plasament dificultăți importante în dezvoltare, cărora familiile de plasament trebuie să le facă față, inclusiv cu sprijinul specialiștilor, serviciilor și asociațiilor. Studiul permite investigarea motivelor care stau la baza măsurii de protecție, a relațiilor cu familiile de origine și a traiectoriilor de viață dificile ale copiilor din sistem (tranzitii, discontinuități, ani de îngrijire în plasament și continuarea relațiilor după plasament). În acest fel, este posibilă identificarea nevoilor evidențiate de către minori, a problemelor care survin și a strategiilor promițătoare adoptate de către familiile de plasament.

Conform documentelor²⁵ despre sistemul de plasament familial din Italia, există o prevalență generalizată a custodiei intrafamiliale în regiunile sudice, toate aproape sau peste pragul de 60%. Diverși factori influențează diferitele culturi și legături

²³ 2014, L'affido familiare, una ricerca quantitativa sulle esperienze degli affidatari
<https://ainformazione.files.wordpress.com/2015/02/tesi-urso-affido-familiare.pdf>

²⁴ 2001, L'affidamento familiare: le strategie educative elaborate dagli affidatari <http://www.anfaa.it/wp-content/uploads/2021/12/L%E2%80%99affidamento-familiare-le-strategie-educative-elaborate-dagli-affidatari.pdf>

²⁵ 2021, L'AFFIDAMENTO FAMILIARE A PARENTI. Opportunità e criticità
https://fad.progettofamigliaformazione.it/pluginfile.php/111456/mod_resource/content/1/Laffidamento%20familiare%20a%20parenti.pdf

familiale, rolurile și nivelurile variate de structurare a serviciilor sociale, dispunerea asociațiilor familiale, caracteristicile socio-economice generale etc. Un factor semnificativ, deși nu singular, se referă la gradul de dezvoltare a politicilor și a bunăstării locale, sesizabil în funcție de cheltuielile municipale pe cap de locuitor pentru serviciile sociale. Încredințarea copiilor la rudele lor, pentru perioade mai mult sau mai puțin îndelungate, este o practică cunoscută și bine înrădăcinată. Bunicii, unchii și străbunicii au oferit dintotdeauna ospitalitate și îngrijire nepoților lor, cu caracteristici și semnificații foarte variate, atât în timp, cât și în spațiu. Este o realitate multidimensională fascinantă și complexă, în care se întrepătrund o multitudine de traiectorii sociale, culturale, economice, etice, juridice, geografice etc.

2.8. Republica Cehă

Republica Cehă oferă sugestii de schimbări în domeniul plasamentului în familii, care au fost elaborate pe baza experienței practice din domeniu și a relațiilor cu diverse instituții. Orientarea metodologică, cu interpretarea legii și practicile recomandate, variază de la o regiune la alta. Astfel, recomandarea este de a unifica orientarea metodologică și sprijinul în sistemul de plasament. Selecția și formarea părinților adoptivi: profesioniștii au de-a face în mod repetat cu familii care nu sunt pregătite pentru problemele și nevoile specifice ale copiilor adesea traumatizați. De aceea este recomandată o selecție atentă, ținând cont de situația familială și relațională a acestora. Așadar, este extrem de important ca formarea părinților adoptivi să fie experiențială, astfel încât să nu fie vorba doar de primirea pasivă de informații, ci de furnizarea de informații părinților adoptivi cu privire la modul în care pot solicita ajutor profesionist. Așadar, este extrem de important ca formarea părinților adoptivi să fie experiențială, astfel încât să nu fie vorba doar de primirea pasivă de informații, ci de furnizarea de informații părinților adoptivi cu privire la modul în care pot solicita ajutor profesionist. Din cercetare reiese că alte capitole care ar trebui dezvoltate sunt: domeniul încredințării anumitor copii în grija anumitor părinți adoptivi; domeniul cooperării cu OSPOD; situația cu oficiile de muncă, ceea ce înseamnă că funcționarii trebuie să se familiarizeze cu îngrijirea în plasament.

De asemenea, situația serviciilor de îngrijire arată o lipsă de psihiatri și pediatri cu o bază de cunoștințe despre sistemul de plasament și o lipsă de conștientizare. Dar

cea ce reiese mai mult este faptul că problema fundamentală este legată de resursele financiare insuficiente din sectorului de plasament.

Datele statistice²⁶ arată că, în Republica Cehă, 7 % dintre copii se află în plasament temporar, ceea ce înseamnă maximum un an pentru copiii care fie se vor putea întoarce repede în familia lor de origine, fie vor fi probabil în curând dați în adopție. Un procent de 25 % se află în sistemul de plasament pe termen lung mediat pentru copiii care este puțin probabil să se întoarcă în familiile lor de origine. Copiii rămân aici timp de mai mulți ani, adesea până la vârsta adultă. În ceea ce privește datele privind apartenența de gen al părinților din familiile de plasament, 56% sunt femei, 37% sunt cupluri, iar 7% sunt bărbați; 34% dintre familiile de plasament au vârste cuprinse între 51 și 60 de ani, 32% între 41 și 50 de ani, 20% mai mult de 60 de ani, 11% între 31 și 40 de ani și 3% între 20 și 30 de ani.

În Republica Cehă, un sondaj²⁷ privind plasamentul²⁸ vizează identificarea nevoilor părinților adoptivi care au copii încredințați în grija lor; concluziile analizei nevoilor arată o lipsă de informații coerente și cuprinzătoare despre plasament în perioada de luare a deciziilor privind și imediat după ce un copil este plasat în familie; necesitatea unor informații coerente, complete și exacte despre plasamentul înainte de începerea acestuia; inconsecvența și netransparența instituțiilor individuale implicate (OSPOD, instanțe) în abordarea plasamentului. În plus, OSPOD a fost identificat ca fiind principala sursă de informații. Cu toate acestea, s-a dovedit că informațiile oferite de diferite birouri OSPOD au fost incoerente. În același timp, unii participanți au menționat diversitatea informațiilor furnizate de lucrătorii aceluiasi oficiu OSPOD. Adesea, acțiunile administrative ale OSPOD sau ale instanțelor nu sunt, de asemenea, înțelese de către părinții adoptivi. Un alt aspect evidențiat în sondaj este nevoia de sprijin profesionist pentru părinții adoptivi în decizia de a lua un copil în plasament și în alte momente de criză în îngrijirea copilului. Astfel, părinții adoptivi au nevoie de sprijin

²⁶ 2019, Foster families in the Czech Republic Basic characteristics of foster parents and children in foster care <https://www.nadacesirius.cz/soubory/ke-stazeni/Analiza-Pestounske-rodiny-v-Ceske-republice.pdf>

²⁷ 2020, Kinship Foster Care – _needs analysis <https://www.nadacesirius.cz/vyzkumy/pruzkumy-v-oblasti-nrp/pestounska-pece-pribuznych-analyza-potreb>

²⁸ The difference between Kinship and foster care: <https://fosterandadopt.ifs.ohio.gov/kinship-care/resources-for-kinship-caregivers/kinship-vs-foster-care#:~:text=Kinship%20caregivers%20are%20able%20to,and%20complete%20the%20homestudy%20process.&text=Kinship%20caregivers%20undergo%20a%20%E2%80%9Cchome,%E2%80%9D%20and%20%E2%80%9Cce rtification%E2%80%9D%20process.>

psihologic, socio-juridic, financiar, etc. înainte de a se angaja în îngrijirea copilului. Alte momente de criză sunt, cel mai adesea, în timpul adolescenței și a nevoii de sprijinul financiar din partea statului în timpul îngrijirii copiilor aflați în plasament. Cercetările arată că pentru mulți părinți adoptivi înrudiți ar fi nerealist să îndeplinească rolul de părinte adoptiv fără sprijin financiar, deoarece, spre deosebire de părinții adoptivi care nu sunt rude, aceștia nu au timp să se organizeze din punct de vedere financiar, iar părinții adoptivi care muncesc întâmpină dificultăți în a combina locul de muncă, îngrijirea copiilor și educația obligatorie.

O conferință intitulată "*Provocări actuale în sistemul de îngrijire a copiilor vulnerabili*"²⁹ a avut loc, de asemenea, pe această temă, pornind de la următoarele aspecte principale:

- În Republica Cehă, numărul copiilor care cresc în afara familiei lor este în continuă creștere (+14% = 3500 de copii).
- Există numeroase grupuri de copii pentru care este imposibil să se ofere plasament în familie (copii cu dizabilități de natură medicală, psihică sau combinate; copii abuzați, neglijați; copii și tineri care necesită o atenție sporită; copii cu boli mintale).
- Numărul aplicanților pentru îngrijirea în plasament a scăzut semnificativ din 2014 (-60%).
- Sistemul ceh de îngrijire alternativă în familie oferă soluții limitate, iar tranzițiile între diferitele tipuri de îngrijire sunt prea radicale. Lipsesc tipurile de îngrijire partajată între părinții adoptivi (asistenți maternali), plasamentul practicat ca profesie (în cadrul unei relații de muncă) și îngrijirea pe termen lung a unui copil aflat la granița dintre plasament și adopție.

Pe baza principalelor probleme și a unui argument cheie, care este "Îngrijirea în mediul familial este crucială pentru dezvoltarea optimă a copilului", au fost propuse mai multe soluții. Acestea sunt următoarele: o reformă a îngrijirii familiale substitutive ca parte a schimbării generale a sistemului. În ceea ce privește plasamentul familial: consolidarea domeniului serviciilor de prevenire și a altor activități de sprijinire a

²⁹ 2022, Substitute Family Care - how should it change to better meet children's needs. Conference "Current challenges in the system of care for vulnerable children" <https://www.nadacesirius.cz/vyzkumy/o-situaci-v-rodinach>

famiiliilor cu copii; clarificarea competențelor autorităților publice și unificarea instrumentelor de ajutorare a famiiliilor; implementarea unor noi tipuri de plasament familial, inclusiv plasament familial profesionist, pentru a oferi un mediu familial copiilor care sunt în prezent dependenți de îngrijire instituțională; punerea în aplicare a unor elemente motivaționale pentru găsirea de noi candidați ca famiilii de plasament, asigurând continuitatea sprijinului pentru famiiliile substitutive (înainte și după ce copilul este plasat); apariția unor noi forme de îngrijire în famiilii de plasament (famiilii auxiliare, plasament familial partajat, plasament familial profesional, plasament de urgență - plasamentul imediat al unui copil în situații de criză fără a fi nevoie de o decizie judecătorească); profesionalizarea parțială a plasamentului familial. Părinții adoptivi vor putea lucra ca angajați cu normă întreagă; continuitatea sprijinului pentru famiiliile de plasament și famiiliile naturale ale copilului - de la căutarea de candidați până la îngrijirea continuă a tinerilor adulți.

Alte cercetări au vizat eșecul sistemului de plasament din Republica Cehă; datele arată că numărul copiilor aflați în plasament pe termen lung s-a dublat din 2007. În prezent, peste 15 000 de copii cresc cu părinți adoptivi, în timp ce mai puțin de 8 000 de copii trăiesc în centre de plasament. Acest lucru înseamnă că doi din trei copii plasați în sistemul de plasament finanțat de stat cresc în grija rudelor lor sau a persoanelor care au fost famiilii de plasament. Deși există date pozitive, există voci critice care semnaleză faptul că mulți copii plasați în sistem ajung în instituții sau că copiii se confruntă cu mutări repetate de la o familie de plasament la alta. Din acest motiv, Lumos a decis să realizeze un sondaj pe scară largă³⁰ în rândul OSPOD (autoritățile de protecție a copilului) privind încetarea timpurie a plasamentului familial. Autorii consideră că un eșec al plasamentului este o situație în care o hotărâre judecătorească pune capăt anticipat plasamentului. Principalele constatări ale acestei cercetări arată că 9 din 10 plasări sunt efectuate cu succes (rămânerea în sistem se încheie, de obicei, cu întoarcerea în familie, cu adopția sau intrarea în viața de adult); 2.000 de copii părăsesc sistemul de plasament în fiecare an, dintre care 150-200 se încheie din cauza eșecului; eșecul are loc cel mai adesea după șapte ani de plasament, când copilul are deja 13-14 ani; principalul motiv este comportamentul

³⁰ 2020, Early termination of foster care in the Czech Republic - Is foster care in the Czech Republic failing?
https://lumos.contentfiles.net/media/assets/file/Lumos_SHRNUTI_predcasne_ukonceni_pp.pdf?

copilului și problemele în relația acestuia cu familia de plasament; transferul copiilor de la o familie de plasament la alta este rar.

În baza acestor date, unele recomandări care trebuie făcute sunt: intensificarea căutării de părinți adoptivi; îmbunătățirea calității formării și evaluării profesionale în îngrijirea familiilor substitutive mediate; punerea în aplicare a evaluării profesionale a familiilor substitutive nemediate; îmbunătățirea procesului de potrivire; îmbunătățirea sprijinului acordat familiilor de plasament de către organizațiile de asistență și standardizarea calității serviciilor de asistență a familiilor de plasament; îmbunătățirea calității monitorizării performanțelor familiilor de plasament; standardizarea formării părinților adoptivi și sprijinirea înființării și dezvoltării serviciilor comunitare pentru părinții adoptivi.

3. Rezultatele focus grupurilor și ale interviurilor cu familiile de plasament

În urma analizei rezultatelor primului focus-grup organizat cu profesioniști și experți în ceea ce privește sistemul de plasament, consorțiul a organizat un al doilea focus-grup pentru a include perspectivele și experiențele familiilor de plasament și ale copiilor, pentru a crea un profilul și a identifica nevoile acestora și pentru a aborda subiectul minorilor neînsoțiți în sistemul de plasament.

Scopul a fost acela de a compara și de a arăta situația familiilor de plasament din toate țările partenere, reflectând asupra dificultăților, nevoilor și a percepției minorilor datorită activităților desfășurate cu aceștia.

Din experiențele partenerilor cu focus grupurile la nivel național a reieșit o mare dificultate în a ajunge atât la familiile de plasament, cât și la minori. În cele mai multe cazuri, profesioniștii au fost folosiți ca mediatori pe lângă familiile de plasament pentru prezentarea și colectarea întrebărilor din cadrul focus-grupurilor. Aceasta s-a întâmplat din cauza lipsei de încredere, a nevoii familiilor de a-și proteja confidențialitatea și a numărului redus de familii de plasament din zonă. Toți acești factori au îngreunat colectarea datelor și atingerea numărului așteptat de participanți din grupul țintă. Același lucru s-a întâmplat și în cazul minorilor; în acest caz, situația a fost și mai complicată, deoarece mulți parteneri nu au avut acces pentru a se întâlni

cu minorii, iar profesioniștii nu au putut acționa ca intermediari. Astfel, **Austria** a luat legătura cu multe autorități care se ocupă de părinți și copii adoptivi și a cerut ajutor, dar cu un răspuns limitat, iar găsirea de părinți și copii adoptivi în sectorul privat nu a avut succes. Partenerul austriac a realizat interviurile cu familiile și copiii în mod individual. De asemenea, metoda prevăzută în proiect de a lucra cu copiii aflați în plasament în mod ludic nu a fost, din păcate, realizabilă.

În cazul **Italiei**, au fost intervievate șase familii: trei familii de plasament din categoria plasamentului intrafamiliar, adică copiii nu au fost plasați la străini, ci la rude (unchi, bunici etc.) și trei familii din categoria plasamentului hetero-familiar. Cu toate acestea, nu a fost ușor să luăm legătura cu aceștia și nici să avem posibilitatea de a discuta cu ei. Pentru a realiza focus grupul, partenerul italian a solicitat medierea asistenților sociali, care au acționat ca intermediari, pregătind familiile pentru întâlnirea care a avut loc la telefon în mod individual.

În **România**, partenerul a realizat două focus-grupuri cu șapte familii de plasament, unul online și unul în format fizic. Pentru a aduna participanții, au fost trimise mai multe e-mailuri către instituții publice cu servicii specifice pentru familiile de plasament, găsind în Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului din Districtul 3 din București doi intermediari pentru recrutarea familiilor.

În **Grecia**, focus-grupurile au avut loc în facilitățile Centrului de zi "ARIADNI", iar participanții au fost șapte familii de plasament recrutate prin intermediul altor inițiative privind Foster Care.

În **Republica Cehă**, interviurile au fost realizate online cu patru familii de plasament, chiar dacă nu a fost ușor să găsim părinții adoptivi dispuși să își împărtășească experiențele. Aceștia s-au confruntat cu problema refuzului părinților adoptivi de a răspunde.

În **Portugalia**, interviurile au fost realizate cu trei mame adoptive care au furnizat informații despre trei procese diferite de măsuri de plasament familial; în special, unul dintre părinți a luat copilul în plasament familial ca și cuplu, celelalte două ca mame singure, iar una dintre mame avea deja un copil biologic.

În **Franța**, a fost foarte dificil să se contacteze și să se intervieveze familiile de plasament, deoarece tinerii minori neînsoțiți nu locuiesc cu familia gazdă, acestea fie că fie sunt voluntare, fie lucrează pentru departament; acest lucru este rar și adesea informal.

În general, având în vedere gradul ridicat de dificultate în retractarea și implicarea familiilor de plasament în activitatea de focus grup, fiecare țară parteneră a adaptat interviurile la situația specifică; acesta este și motivul pentru care multe focus grupuri s-au transformat în conversații directe cu familiile prin telefon sau întâlniri pe Zoom, pentru a facilita colectarea datelor și informațiilor necesare.

3.1 Modalități de a deveni o familie de plasament.

În Austria, interviurile au evidențiat diferite moduri de a primi copii în plasament familial:

- a) familii de plasament care nu au putut avea copii proprii din motive medicale și, prin urmare, au luat copii în plasament familial;
- b) familii de plasament care au decis să primească copii în plasament familial chiar dacă ar fi avut posibilitatea de a avea copii biologici;
- c) familii care au copii biologici proprii și decid să primească copii în plasament familial în primul rând din motive umanitare.

În **Italia**, unele familii au explicat că au urmat un curs la centrul de consiliere familială timp de aproximativ trei luni pentru a înțelege cu ce se vor confrunta și pentru a obține instrumente utile pentru a se comporta odată ce vor deveni o familie adoptivă. Alții au spus că nu au avut un parcurs real; au apelat pur și simplu la serviciile sociale pentru că au ajutat mereu doi frațiori, copii ai unui cuplu cu mari probleme economice și degradare socială, familială și educațională (copiii au fost adesea abandonați). Copiii se aflau deja în grija serviciilor sociale din Cerignola tocmai pentru aceste probleme; împreună cu asistentul social al municipalității, au început să formalizeze prezența copiilor în casa lor; au fost, de asemenea, audiați de instanța care a decis să le încredințeze copiii. O familie a povestit că a apelat la o asociație națională în colaborare cu centrul local de plasament. Aceștia au efectuat interviuri și vizite la domiciliu pentru a le evalua "competențele parentale". Prin intermediul acestei asociații, familia a fost contactată de asistentul social al municipalității din Cerignola și de Consultorio Familiare pentru a evalua posibilitatea de a cunoaște doi frați adolescenți, ai căror părinți adoptivi sunt acum, după aproximativ nouă luni. În ceea ce privește **Grecia**, ceea ce a reieșit din discuțiile cu participanții este că unii dintre ei

au încercat să aibă un copil, dar a fost imposibil din cauza problemelor medicale. Căutând căi alternative, au găsit adopția. Unul dintre participanți a decis de unul singur să adopte un copil. Apoi, toți au contactat organizații pentru a-i îndruma cu privire la modul în care trebuie să efectueze procedurile de adopție. În **Portugalia**, calea de a deveni o familie adoptivă a fost foarte diferită. Una dintre participante a declarat că întotdeauna i-au plăcut copiii și că provine dintr-o familie mare cu mulți copii. Pregătirea ei este legată de copii și de nevoile speciale, deoarece a avut un frate cu sindromul Down. În timpul cursului de formare în domeniul educației pentru persoane cu nevoi speciale, a vizitat un centru rezidențial specializat în nevoile copiilor de a fi îngrijiți și iubiți și a decis să candideze pentru a găzdui un copil, motivată de schimbările din legislația privind îngrijirea copiilor. Pentru a deveni candidată, a trimis o scrisoare la Santa Casa da Misericórdia³¹ și a dat în plasament un copil care avea 20 de luni la acea vreme. Un alt participant a explicat că procesul a fost destul de diferit și atipic, deoarece cuplul era vecin cu familia biologică a copilului aflat în plasament. Din cauza unui proces de violență în familia biologică, au fost implicați în calitate de martori. Deoarece cunoșteau copilul și aveau deja o relație cu acesta, cuplul a primit copilul în plasament într-un mod informal. Ulterior, CPCJ³² a cerut cuplului să devină oficial o familie de plasament, iar procesul a fost oficializat. Cu toate acestea, trebuie spus că există o incertitudine îngrijorătoare pe această cale, deoarece, în Portugalia, măsura de plasament este revizuită la fiecare șase luni. Prin urmare, situația familiei biologice este evaluată încă o dată pentru a înțelege dacă familia biologică a reușit să se restructureze și dacă copilul se poate întoarce acasă. Dacă nu este cazul, în mod normal, procesul de plasament în familie continuă mai mult de șase luni. O altă participantă a declarat că a depus o cerere pentru a deveni părinte în plasament familial după ce a primit un pliant prin poștă de la Mundos de Vida³³. După ce a dat un telefon pentru a-și arăta interesul, a avut o întâlnire cu specialiștii care lucrează în Mundos de Vida și a început procesul de formare inițială (care durează în mod normal între 4 și 5 luni). Apoi a primit un telefon pentru a găzdui un copil care avea 10 ani la acel moment. Acum, copilul are 18 ani și, în ciuda faptului

³¹ Portuguese Entity responsible of Foster care

³² CPCJ (Comissão de Proteção de Crianças e Jovens) - non-judicial institutions, with functional autonomy, which aim to promote the rights of children and young people and prevent or end situations that may affect their safety, health, training, education or integral development

³³ Portuguese Entity responsible of Foster care

că acesta a atins deja vârsta majoratului, s-a decis că va continua să fie în plasament familial, în conformitate cu interesul superior al copilului.

În Franța, au creat o asociație care îi ajută pe refugiați să facă față inegalităților și există cazuri în care voluntarii asociației oferă minorilor cazare și au grijă de ei în familiile lor.

3.2 Obstacole întâmpinate în a deveni o familie de plasament.

Majoritatea familiilor cu care au avut loc interviuri în **Austria** au declarat că au avut probleme cu familiile de origine. Au existat multe situații dificile cu care familiile de plasament s-au confruntat și cărora au trebuit să le facă față, dar de multe ori nu au fost atât de ușoare. În unele cazuri, familiile au declarat că, pe de o parte, copilul în plasament dorea să aibă contact cu părinții biologici. Dar de fiecare dată după vizită, copilul abia dacă era receptiv timp de câteva zile. O dată, familia de plasament a fost nevoită chiar să cheme un asistent social. Copilul adoptiv a fost apoi trimis la un centru de urgență. Această situație a fost extrem de dramatică pentru toți cei implicați. Pentru a face față acestor situații ambivalente și problematice, familiile ar dori o supraveghere specifică din partea autorităților. În plus, majoritatea părinților adoptivi se temeau că, la un moment dat, copiii ar putea fi returnați familiei de origine. Acest gând este foarte stresant pentru multe familii, chiar dacă probabilitatea unei reîntoarceri este scăzută pentru multe familii. Un alt obstacol cu care s-au confruntat familiile a fost teama că copiii vor fi stigmatizați și discriminați la școală sau printre prieteni și influența experiențelor tensionante din mediul lor familial, care necesită tratamente terapeutice. Cel mai mare obstacol pentru familiile din **Italia** a fost, fără îndoială, impactul pe care l-a avut întoarcerea copiilor acasă după atâția ani. Unii dintre cei intervievați au spus că copiii lor sunt acum adulți, în vârstă de 40 de ani, și că găzduirea nepoților în perioada copilăriei și a adolescenței a fost o adevărată provocare. Uneori, s-au simțit pierduți, dar sprijinul centrului de consiliere și al asistenților sociali le-a permis să creeze o relație de atașament reciproc. O altă familie de plasament intrafamilială a declarat că de multe ori s-au simțit singuri și abandonați de sistem, deoarece se consideră de la sine înțeles că, pentru că sunt bunici, este automat că trebuie să aibă grijă de nepoatele lor. Cu toate acestea, este foarte dificil să "fii părinte" la vârsta lor. Mai mult, una dintre familii a povestit că a trebuit adesea să se împace cu așteptările

pe care și le creaseră în a fi o familie de plasament în comparație cu realitatea zilnică a traiului împreună. În cazul lor, prezența unei familii de origine numeroase nu le-a permis cu ușurință să intre în contact cu nevoile copiilor.

Pentru **România**, slaba educație a publicului larg, precum și a personalului unor instituții publice cu privire la sistemul de plasament, este unul dintre obstacolele cu care se confruntă pentru a deveni o familie de plasament. Un alt obstacol este cel birocratic, ceea ce înseamnă că asistenții maternali au nevoie de un ajutor mai consistent din partea autorităților atunci când se confruntă cu situații deosebite cu copilul lor aflat în plasament. O problemă majoră este termenul care se referă la profesia de asistent maternal/îngrijitor familial, care este încă necunoscut la nivel macro și instituțional²⁵. În jurul acestei probleme, este important de menționat cazurile copiilor apatrizi al căror proces de obținere a cetățeniei este dificil și a căror cooperare cu autoritățile responsabile nu este fluidă. Alte două aspecte negative ale profesiei sunt recompensarea și sprijinul financiar și lipsa perioadelor de vacanță. Cu alte cuvinte, asistenții maternali sunt plătiți destul de puțin și primesc o sumă de bani pentru întreținerea copilului care nu este suficientă pentru a se adapta nevoilor lor, deoarece profesia lor nu oferă perioade de vacanță; ei trebuie să performeze în ciuda oboselii, a acumulării de stres sau a oricăror alte situații care ar putea apărea.

Participanții din **Grecia** au declarat că s-au gândit mult înainte de a decide să adopte. Cu toate acestea, dificultățile cu care s-au confruntat au fost lipsa unei direcții, a unui sprijin și a unei consilieri adecvate, care au lipsit. Un alt obstacol este reprezentat de problemele cu părinții biologici din cauza originilor lor culturale diferite: aceștia se pot îngrijora cu privire la ceea ce ar putea implica încredințarea copilului lor unei familii din Grecia în ceea ce privește păstrarea identității lor culturale. În ceea ce îi privește pe viitorii adoptatori, aceștia nu au informații, deoarece adesea nu sunt conștienți de faptul că copilul pe care îl vor adopta ar putea avea un trecut diferit de al lor. Adesea, părinții adoptivi nu știu că copilul poate fi refugiat, imigrant sau rom sau poate avea o culoare a pielii sau un trecut cultural și religios diferit. În același timp, mulți părinți adoptivi nu sunt conștienți de faptul că copilul pe care îl vor adopta nu este un orfan, ci probabil că are o familie biologică cu care trebuie să fie în contact la fel de mult ca ei în calitate de părinți adoptivi.

Printre obstacolele din **Republica Cehă**, participanții au subliniat birocrăția inutilă și dificultatea de a înțelege sistemul legislativ și modul în care funcționează sistemul de

plasament familial. Responsabilitățile părinților adoptivi sunt clare, dar nu și drepturile lor, iar informațiile sunt incoerente și există o lipsă de interes din partea autorităților față de problema familiilor de plasament. În plus, reținerea informațiilor despre copilul luat în plasament și o abordare nepartenerială face ca experiența să fie dificilă. Un copil din afara țării care nu avea toate documentele necesare a trebuit să aștepte mult timp până când autoritățile au luat măsuri. Între timp, copilul a avut nevoie de asistență medicală, pe care nu a putut să o primească deoarece nu avea documentele necesare.

Obstacolele semnalate de participanții din **Portugalia** au fost legate în principal de profilul copilului, de relația cu familia biologică, de timpul de care are nevoie instanța pentru a decide cu privire la planul de viață al copilului, de lipsa de sprijin din partea profesioniștilor, de adaptarea la noile contexte familiale, precum și de dificultățile birocratice și logistice. Deși una dintre participante a declarat că ea consideră că procesul de plasament este foarte reușit, a subliniat unele dificultăți legate de situația copilului. Principalul obstacol pentru părinții adoptive este modul în care funcționează sistemul, și anume, în ciuda faptului că mama biologică nu reprezintă o alternativă pentru viitorul acestui copil (conform profesioniștilor), este obligatorie continuarea vizitelor din perspectiva familiei de plasament, iar uneori copiii refuză să fie cu familia biologică. O altă problemă menționată de participantă este lipsa de sprijin din partea instituțiilor de securitate socială în ceea ce privește ajutorul psihologic de care are nevoie copilul. Una dintre participante, fiind implicată într-un proces de plasament pe termen lung, a arătat o perspectivă diferită asupra obstacolelor, afirmând că obstacolele s-au schimbat mult de când copilul avea 10 ani și până acum, când are 18 ani, precum și că schimbările legislative au modelat aceste dificultăți. Moreover, the participants described bureaucratic issues as an obstacle. În plus, participanții au descris problemele birocratice ca fiind un obstacol. În fond, plasamentul în familie este o măsură care nu este foarte bine cunoscută, ceea ce cauzează dificultăți uneori în probleme neprevăzute atunci când au de-a face cu entitățile birocratice, cum ar fi înscrierea copiilor la o școală, mersul la medic, procurarea de cărți, iar legislația nu prevede suficiente zile de concediu parental. Alte probleme menționate au fost necesitatea de a comunica și interacționa cu o mulțime de persoane: propria familie, familia biologică, instanța de judecată, entitatea responsabilă de plasament, institutul

de securitate socială și schema constantă de evaluare, care lasă mai puțin timp pentru copil și pentru viața personală.

În **Franța**, familiile au explicat că cel mai important obstacol este lipsa de disponibilitate, deoarece lucrează și trebuie să țină cont și de ceilalți membri ai familiei, iar acest lucru este extrem de dificil.

3.3 Obstacole cu care se confruntă copiii în sistemul de plasament.

În **Austria**, principalul obstacol menționat este faptul că copiii adoptați sunt împărțiți între părinții biologici și familiile adoptive. Pe de o parte, ei doresc să mențină contactul cu părinții lor biologici și să îi viziteze des. Pe de altă parte, contactele creează conflicte de loialitate, cu care se confruntă în special părinții adoptivi și cu care trebuie să găsească modalități de a face față, astfel încât măsura de plasament să nu fie întreruptă. Teama este că vizitele aranjate de autorități pot duce la probleme serioase pentru copiii adoptați²⁷, care ar putea avea dificultăți în faza inițială de procesare a vizitelor cu părinții biologici.

Un alt aspect remarcat de aproape toate familiile este faptul că părinții biologici încearcă întotdeauna să își recupereze copiii, cerând mai multă recunoaștere și respect. Ca urmare, copiii ar suferi din nou.

În **Italia**, conform celor menționate de familii, copiii au trebuit să se confrunte cu obstacolul de a "învăța" să trăiască într-o familie. Deși erau bunicii, multe familii nu au avut niciodată prea mult contact cu copiii, deoarece rareori li se permitea să îi vadă până când deveneau părinți adoptivi. Astfel, multe dintre familii ne-au spus că cea mai mare provocare pentru copii a fost acomodarea. Un alt obstacol care a reieșit din interviu este acceptarea faptului că sunt singuri și au nevoie să fie îngrijiți de alte persoane decât părinții care i-au abandonat.

Din experiența **românească**, un obstacol a fost identificat în stigmatizarea copiilor plasați în sistem de plasament. Acest fapt duce la marginalizarea și discriminarea lor în contexte sociale, în special la școală. Se pare că aceste probleme încep chiar de la grădiniță, iar părinții și educatorii sunt adesea reticenți față de situația copiilor instituționalizați. Ca urmare a acestei discriminări, copiii în situații de criză nu simt că aparțin unei familii sau unui grup. În acest caz, asistentul maternal are un rol

fundamental de asumat, oferindu-i copilului siguranță, afecțiune, răbdare și un sentiment de apartenență.

Participanții din **Grecia** au răspuns că copiii din sistemul de plasament au fost privați de protecție și au fost victime ale neglijenței și abuzurilor. În același timp, faptul că trăiesc în condiții instituționale sporește dificultățile cu care trebuie să se confrunte. Includerea copiilor în structura și regulile familiei reprezintă unul dintre cele mai dificile puncte.

În plus, refugiații neînsoțiți și copiii imigranți reprezintă un grup special, cu nevoi și vulnerabilități sporite. Plasamentul lor aduce provocări semnificative pentru părinții care trebuie să se ocupe de ei. Printre acestea se numără experiențele traumatice ale acestor copii și dificultățile psiho-emoționale pe care le pot prezenta, cazurile lor juridice adesea complexe și cazurile în curs de soluționare, necunoașterea limbii și dificultățile de integrare și adaptare la societatea greacă.

În **Franța**, principalul obstacol în sistemul de plasament familial este neadaptarea acestuia pentru tinerii minori neînsoțiți, deoarece minorii neînsoțiți nu locuiesc cu familii de plasament, acestea fie că se oferă voluntary, fie lucrează pentru departament; aceste situații fiind rare și informale. În 2020, în regiunea Lille, din 205 tineri minori neînsoțiți luați²⁸ în îngrijire de către departament, doar patru locuiau cu familii de plasament. Unii dintre tinerii intervievați nu știau că poate fi posibil să locuiască cu o familie de plasament cu normă întreagă sau ocazional, deoarece nu există suficiente informații pe această temă. Pentru moment, minorii neînsoțiți locuiesc împreună într-o instituție (DHIMNA). Cu toate acestea, ei au nevoie de un mediu mai sigur și mai puțin colectiv.

În **Portugalia**, deoarece procesul de plasament familial a fost foarte diferit, iar vârstele copiilor familiilor de plasament intervievate au variat foarte mult, a fost posibil să se adune o gamă largă de obstacole. Cele mai multe bariere menționate se referă la adaptarea la noua realitate și la noua familie; probleme psihologice, deoarece fiecare copil are caracteristicile și povestea sa de viață și este important să înțelegem la ce a fost expus și care este impactul lui. Alte obstacole sunt tulburările de alimentație și problemele de sănătate; dificultățile școlare; lipsa de rutină și noțiunea de familie, deoarece copiii trebuie să fie crescuți într-o familie cu un sentiment de normalitate și să aibă hainele, jucăriile, patul și camera lor... în centrele rezidențiale, acest lucru nu se întâmplă. Nu în ultimul rând, interacțiunea cu familia biologică este o altă problemă

importantă, recunoscută ca fiind un obstacol pentru copii, deoarece aceștia sunt obligați să petreacă timp cu familia biologică, deși situația care a dus la instituirea măsurii de protecție nu este încă rezolvată, ceea ce le provoacă multă suferință și instabilitate.

3.4 Factori decisivi în succesul plasamentului familial.

Interviurile din **Austria** indică faptul că succesul aplicării cu succes a practicii de plasament familial este legat de faptul că familiile de plasament au fost informate în prealabil cu privire la familiile de origine, la copii și la dispozițiile legale. Contactul părinților adoptivi și al copiilor cu familiile de origine este foarte important pentru a avea succes și pentru a dezvolta strategii de contact adecvate. Pentru o bună practică de plasament familial, este important să fie bine informați în prealabil pentru a avea o perspectivă asupra problemelor din familiile de origine. Întotdeauna este mai ușor atunci când copiii vin în familiile de plasament imediat după naștere. Atunci ei nu sunt împovărați și nu au crescut cu experiențe traumatizante.

Din discuțiile din **Italia** a reieșit că toate familiile sunt de acord că nu există factori comuni, generali, pentru o plasament de succes. Totuși, aceștia depind de experiențele fiecărui copil și ale fiecărei familii adoptive. În general, ceea ce a reieșit din focus-grup a fost că a trata copiii cu blândețe, a-i face să înțeleagă regulile și, ajutându-i să reflecteze²⁹ atunci când fac greșeli, făcându-i să simtă afecțiune tot timpul este o modalitate eficientă de a construi relația de familie.

În **România**, asistenții maternali cu experiență îi sfătuiesc pe cei care încep această profesie să se implice și să nu vadă asistența maternală ca pe o profesie obișnuită, deoarece componenta afectivă este esențială. Pentru aceasta, este important ca asistentul maternal să se implice activ, oferind afecțiune, sprijin moral și deschidere de a duce copilul la diferite activități extracurriculare, cum ar fi activități sportive, unde își poate face prieteni.

În **Grecia**, rezultatele pozitive oferite de plasamentul familial constau în prevenirea revenirii copilului în plasament la forme de cazare instituțională. Este necesară o monitorizare frecventă și calitativă din partea profesioniștilor relevanți pentru a se asigura că părinții adoptivi sunt pregătiți să răspundă în mod adecvat rolului lor și că au o persoană cu care își pot împărtăși îngrijorările. În plus, pregătirea pentru a deveni

părinte este cel mai important factor, alături de o abordare care să respecte istoricul copiilor.

În **Republica Cehă**, participanții au identificat cooperarea între și cu autoritățile, formarea de calitate și conștientizarea drepturilor părinților adoptivi ca fiind factori-cheie pentru succesul sistemului de plasament. În plus, aceștia au subliniat necesitatea de a avea o listă de profesioniști (psihologi, terapeuți, psihiatri, ...) ca referință pentru a atrage stabilitatea financiară.

Câțiva dintre factorii menționați de persoanele intervievate în **Portugalia** au fost relațiile bune cu familia de plasament, deoarece uneori copiii compară ceea ce au avut cu ceea ce au acum, cum este să fie iubiți și îngrijiți, care uneori este diferit de dragostea și îngrijirea pe care le-au primit în familia biologică. Alți factori pozitivi sunt o echipă bună de profesioniști care oferă sprijin; o pregătire reală și nu superficială a părinților adoptivi (înseamnă să ai o pregătire reală, nu o percepție optimistă a acestui proces. Este foarte dificil să avem un copil despre care nu știm că poate avea probleme, iar familia are nevoie de pregătire pentru caracteristicile specifice ale copilului); lipsa presiunii asupra familiilor în direcția reușitei școlare și a progresului rapid; clarificarea rolurilor; momentul potrivit pentru dezvoltarea relației; o coordonare reușită între toate părțile implicate, de exemplu, între institutul de securitate socială și entitatea responsabilă cu plasamentul familial, sau între judecător și ceea ce spun rapoartele.

În **Franța**, respectul reciproc, oferirea regulilor de viață, faptul că tânărul se simte ca acasă, că are camera lui și că are cheile de la casă este recunoscut ca fiind un factor de succes³⁰ în experiența de plasament; de asemenea, implicarea tuturor membrilor familiei, încrederea în tânăr este esențială pentru familie.

3.5 Beneficiile statutului de familie de plasament.

Beneficiile menționate în interviurile din **Austria** sunt legăturile dintre copii și părinții adoptivi/asistenții maternali; experiența acestui proces este subliniată ca fiind pozitivă. O mamă adoptivă a declarat: *"Indiferent dacă este vorba de copii naturali, adoptați sau în plasament, atunci când vezi un copil pentru prima dată, știi: noi suntem acum lumea pentru acest copil. Și este al nostru."* Dezvoltarea acestei legături de

Încredere, dacă se reușește, este văzută ca un avantaj pentru viitor. În plus, un alt avantaj cheie este acela de a le oferi copiilor un mediu familial confortabil.

Pentru persoanele intervievate în **Italia**, aspectul pozitiv al apartenenței la o familie de plasament este faptul că copiii trăiesc într-o familie și nu într-o instituție. Acest lucru înseamnă că ei simt căldura unui mediu familial, chiar dacă este vorba de bunici sau de alte rude. Una dintre familii a declarat că nu știe dacă există avantaje reale, dar că există cu siguranță o idee de îmbunătățire ca familie și dorința de a fi de ajutor în creșterea copiilor sau a tinerilor, fiind conștientă de faptul că s-ar putea să nu fie pentru totdeauna.

Pentru participanții **greci**, șansa de a ajuta și susține un copil este de nedescris. Un participant care avea deja propriul copil, înainte de a deveni părinte adoptiv, a spus că aceasta este o modalitate de a extinde familia și de a-i învăța pe copii cum să ajute alte persoane.

La această întrebare, toți participanții din **Portugalia** au fost de acord cu faptul că principalul beneficiu este acela de a oferi dragoste, îngrijire și un mediu sigur unui copil, chiar dacă nu se știe întotdeauna ce fel de copil va fi găzduit și ce bagaj emoțional are acesta. Dar beneficiul este de a vedea un copil fericit și sănătos care este crescut într-o familie normală și care are relații bune. Familiile au spus că sunt convinse că este posibil să faci o diferență, chiar și mică, în viața copilului, chiar dacă este vorba doar de un an; ei vor lăsa o amprentă pozitivă și vor cere dragoste și grijă din partea altora în viitor. Alții au spus că potențialul inițial a fost "răpit" de la copii sau proiectul de viață al copilului a fost probabil "întunecat", dar, după plasament, li se deschide o fereastră, iar ei sunt aici pentru a-i sprijini, pentru a le oferi dragoste și îngrijire.

Un alt beneficiu a fost acela de a oferi familiei biologice posibilitatea de a se organiza pentru a prelua copilul, ceea ce înseamnă a contribui la restructurarea unei familii, de a le oferi acea pauză pentru a se reface, iar copilul să se întoarcă în siguranță.³¹ Dezvoltarea personală și creșterea gradului de conștientizare sunt, de asemenea, menționate ca beneficii importante ale acestei măsuri; deoarece oamenii sunt foarte închiși în lumea lor și nu au spațiu. Ei spun că nu știu cum pot face acest lucru familiile de plasament, deci este un proces de învățare.

În **Franța**, familiile au explicat că faptul de a avea o minte deschisă și de a face schimb de valori și obiceiuri diferite de la o țară la alta este îmbucurător, iar faptul de

a deveni un punct de referință pentru restul călătoriei minorilor este un beneficiu atât pentru copii, cât și pentru familii.

3.6 Sprijin și instrumente utile în procesul de a deveni familie de plasament.

Toate familiile de plasament intervievate în **Austria** au urmat o formare adecvată pentru a gestiona provocările speciale și a fi mai bine pregătite. Cu toate acestea, ele ar dori o formare suplimentară ca măsuri de însoțire și un schimb continuu cu alte familii de plasament pentru a învăța din experiențele lor. Majoritatea familiilor intervievate ar dori să știe mai multe despre trecutul copiilor în avans, astfel încât să fie bine pregătite; în același timp, pentru majoritatea familiilor, a fost foarte important să afle mai multe despre familiile de origine încă de la început, astfel încât să se poată gândi la modalități/rute de abordare concretă. Acest lucru a inclus convenirea unui aranjament de vizită util cu părinții biologici. Astfel, o familie ar dori să se prevadă mai multe drepturi pentru familiile de plasament.

Potrivit familiilor intervievate în **Italia**, asistența din partea educatorilor și îndrumarea acestora pentru a merge în aceeași direcție din punct de vedere educațional reprezintă cel mai bun sprijin în experiența de familie adoptivă. Discuțiile cu asistenții sociali și consilierii sunt utile, deoarece aceștia devin un punct de referință, în special pentru familiile care sunt la început de drum. Una dintre familii spune că, în ciuda celor două contracte de muncă, șase dintre ele și contribuția pentru familiile de plasament din partea municipalității este modică: 150 de euro pe lună pentru fiecare copil.. Statul ar trebui să acorde mai multe resurse pentru nevoile copiilor. O altă familie intervievată a spus că centrul de plasament oferă sprijin prin interviuri cu psihologii care lucrează cu copiii, psihologii care se ocupă de sprijinul parental și asistenții sociali. În plus, asistentul social al municipalității de origine lucrează în rețea cu centrul de plasament pentru sprijin în cadrul serviciului de plasament. Chiar dacă serviciile sunt prezente, ar putea fi util un program săptămânal de sprijin pentru întreaga familie; în prezent, acest sprijin (cu excepția cazului în care este solicitat în mod explicit) este oferit la centrul de plasament la fiecare 15 zile. În plus, un sprijin financiar ceva mai mare ar fi util.

În ceea ce privește **Grecia**, participanții au găsit mult ajutor atunci când au contactat alte familii de plasament și au vorbit despre experiențele și dificultățile lor, iar acestea le-au dat sfaturi; unii dintre ei au subliniat, de asemenea, că formarea este importantă înainte de a deveni asistente maternal.

Unul dintre instrumentele menționate de mai multe ori în timpul interviurilor din **Portugalia** care dezvăluie o nevoie a acestor familii de plasament este dezvoltarea unor forme de comunicare între familiile de plasament, cum ar fi grupurile WhatsApp sau întâlnirile informale, unde pot discuta despre dificultăți și despre ceea ce funcționează și ceea ce nu funcționează. Familiile de plasament au dezvăluit o nevoie de a înțelege, prin exemplul și împărtășirea experiențelor altor familii, cum să facă față problemelor care apar în acest proces. Un alt instrument este sprijinul din partea profesioniștilor, care ar trebui să fie mai prezenți și mai asertivi: este foarte important să ai cu cine să vorbești, să discuți cazuri similare și să găsești soluții pentru a te orienta în sistem.

3.7 Importanța formării profesionale în cadrul sistemului de plasament.

În **Austria**, majoritatea familiilor de plasament intervievate absolviseră deja cursuri de formare înainte de a lua copiii în plasament. Unii au participat la supervizare specifică, iar alții la cursuri privind condițiile legale. Cei mai mulți au nevoie de formare legată de relația dintre copiii biologici și copiii aflați în plasament, pe de o parte, și de relația cu familiile de origine, pe de altă parte. Cele mai multe probleme și conflicte ar apărea în aceste două domenii. Un alt domeniu care a fost adesea menționat este stigmatizarea și discriminarea cu care se confruntă copiii, mai ales în contextul școlar. În cele din urmă, familiile solicită mai multe oportunități de schimb pentru a beneficia de experiențele altor familii.

Formarea este întotdeauna benefică, mai ales în cazul familiilor intervievate în **Italia**, care au simțit nevoia unui fel de "update" despre cum să îi educe pe adolescenți, cum să îi crească mai bine, cum să știe să îi asculte și să le înțeleagă nevoile, pentru că³³ ei aparțin unei generații prea îndepărtate, iar dificultățile pot fi multe. Formarea este benefică nu numai datorită conținutului, ci și pentru a avea un punct de referință

și un sprijin moral pentru a face față problemelor și dezamăgirilor, care (adaugă una dintre familii) nu lipsesc niciodată.

În **Grecia**, participanții au considerat că educația continuă este necesară pentru părinții adoptivi, care au nevoie de o încadrare și un sprijin constant pentru a-și îndeplini rolul de părinți. Formarea și pregătirea corespunzătoare a părinților adoptivi sunt esențiale pentru a le permite acestora să gestioneze provocările pe care le întâmpină. În plus, formarea propusă ar trebui să fie experiențială, bazată pe participarea participanților la activități precum exerciții de reflecție și de autocunoaștere etc.

În **Portugalia**, toți părinții au fost de acord că formarea este importantă și că familiile ar avea de câștigat dacă ar fi formate nu numai înainte de începerea procesului de plasament, ci și în timpul plasamentului. De obicei, părinții au parte de o sesiune generală în cadrul căreia li s-a explicat ce este plasamentul familial și care este diferența dintre plasament, adopție și îngrijire rezidențială. Există conținuturi de bază predate înainte de a deveni părinți adoptivi, inclusiv mărturii personale, cazuri reale și legislație. Participanții au afirmat că în faza de selecție ar trebui să existe conținuturi referitoare la diferitele grupe de vârstă ale copiilor și să se explice mai în detaliu care este realitatea acestor copii (de exemplu, contextul violenței fizice) pentru a ști cum să se facă față comportamentelor și pentru a-i pregăti pe părinți să știe la ce să se aștepte, iar comportamentul să nu fie o surpriză. S-a menționat, de asemenea, că este important să existe o formare continuă, deoarece este importantă pentru a reaminti subiecte importante care, cu timpul, pot fi uitate, precum și pentru a discuta și a împărtăși experiențe sau pentru a atenționa părinții cu privire la aspecte noi. Această formare, potrivit unuia dintre participanți, oferă sfaturi despre cum să abordeze problemele birocratice și să se ocupe de familia biologică. S-a considerat util ca aceste părți ale formării să fie împărtășite în momentul central al încurajării "sosirea", "ființa" și "ieșirea". Alte cursuri de formare pe care le oferă aceste entități se concentrează pe diferite subiecte care ar putea interesa familiile de plasament, cum ar fi comparația între diferite țări (Portugalia vs. Brazilia), plasamentul după pandemia de COVID, schimbul de experiență etc.

3.8 Aspecte pe care trebuie să le cunoască potențialele familii de plasament.

Din discuțiile din **Austria** au reieșit numeroase subiecte și probleme, cum ar fi cunoașterea de la început a condițiilor legale, cunoașterea de la început a trecutului³⁴ copiilor, a opțiunilor terapeutice, participarea continuă la sesiuni de supervizare specifice și dezvoltarea unor modalități constructive de relaționare cu autoritățile.

În **Italia**, familiile au vorbit despre aspectul juridic al plasamentului și despre problema creșterii tinerilor adolescenți; cu toate acestea, unele familii consideră că discuțiile despre elementele psihologice pot fi de asemenea de ajutor. O familie a ridicat problema conștientizării subiectului în școli sau cu medicii, deoarece este adesea necesar să se facă examinări medicale, înscrieri la grădiniță sau pur și simplu călătorii cu ordinul judecătoresc în mână, arătând că așa s-a decis în ceea ce privește plasamentul. Una dintre familii a subliniat, printre numeroasele aspecte relevante, cunoașterea a ceea ce este plasamentul familial și, astfel, cunoașterea diferenței față de adopție, înțelegerea nevoilor copiilor/tinerilor și învățarea unei gestionări adecvate a timpului de lucru/casă și, în cele din urmă, cunoașterea rețelei de servicii. **Românii** intervievați au participat la numeroase cursuri de asistență pentru îngrijirea copiilor și babysitter și sunt conștienți de beneficiile acestora. Cu toate acestea, ele au subliniat că această profesie nu ar trebui să se bazeze pe informații teoretice, ci să vină din suflet, iar persoana trebuie să se adapteze în timp ce o practică. Nu există o singură metodă bună care să fie aplicată.

Scopul este o mai bună înțelegere de către asistenții maternali a aspectelor legate de contextul și procesele de plasament și de complexitatea rolului de părinte. Cu toate acestea, problema este lipsa de conștientizare cu privire la plasamentul în **Grecia** și lipsa asistenților maternali interesați. Unii participanți au remarcat, de asemenea, o deficiență gravă în ceea ce privește supravegherea și urmărirea demersurilor integrate din cauza volumului de muncă sporit al organismelor de supraveghere.

În Republica Cehă, legislația, drepturile părinților adoptivi și creșterea adolescenților sunt teme care urmăresc stările psihologice ale copilului și despre care participanții doresc să afle mai multe. Organizațiile de asistență și sectorul privat oferă multe cursuri, fie online, fie față în față, dar nu toate sunt de bună calitate, iar aceștia trebuie să aleagă la care să participe.

Participanții din **Portugalia** au vorbit despre faptul că timpul este un mare obstacol în acest proces și despre cât de nesigur este să găzduiești un copil. În sensul că, în momentul în care un copil este dat în plasament, nu este sigur cât timp va rămâne în acel mediu și dacă se va întoarce vreodată la familia biologică. Prin urmare, înainte de a lua un copil în plasament, familiile trebuie să fie pregătite pentru această problemă și să caute sprijinul necesar. De asemenea, familiile trebuie să fie pregătite pentru ceea ce poate decurge greșit și pentru obstacolele pe care le pot întâmpina. Părinții adoptivi au atras atenția, de asemenea, asupra faptului că este necesar să se continue să se discute în mod realist despre plasament și să nu se "edulcoreze" procesul. Această problemă legată de prelungire a fost menționată de mai multe³⁵ ori, iar unul dintre părinți a afirmat că părinții adoptivi trebuie să încerce să nu aibă așteptări față de evoluția copilului. A avea obiective realiste față de acest proces este calea optimă de urmat. Printre acestea se pot număra: să se simtă bine la școală, să găsească o activitate care să îi aducă bucurie și plăcere copilului (să citească o carte, să îi placă geografia, să facă sport), să mănânce în familie și să aibă o igienă adecvată. Un alt aspect evocat a fost importanța înțelegerii faptului că banii lunari oferți uneori nu sunt suficienți pentru cheltuielile copilului și că părinții adoptivi vor trebui să cheltuiască mai mult decât primesc. Într-adevăr, pentru unele familii, acest lucru poate fi complicat, deoarece copiii au nevoi diferite, uneori au nevoie de sprijin psihologic și de sprijin educațional, ceea ce implică costuri financiare. Într-adevăr, pentru unele familii, acest lucru poate fi complicat, deoarece copiii au nevoi diferite, uneori au nevoie de sprijin psihologic și de sprijin educațional, ceea ce implică costuri financiare.

În Franța, familiile au menționat religia, limba vorbită și mâncarea tipică ca fiind subiecte care trebuie cunoscute de către familie, precum și importanța cunoașterii temerilor, a diferențelor culturale și a nivelului de educație al copiilor.

3.9 Practici și metode utilizate de familiile de plasament.

În cadrul discuțiilor din **Austria**, au reieșit câteva puncte, cum ar fi: perceperea copiilor ca indivizi, cu povestea lor, cu problemele lor, dar și cu resursele lor; protejarea copiilor de discriminare și stigmatizare; a nu face o distincție între copiii biologici și copiii în plasament; a construi treptat o familiaritate de bază; a trata familiile de origine cu

respect, chiar dacă acestea provoacă dificultăți; a documenta progresul copiilor pentru a rezolva mai bine orice probleme/conflicte care pot apărea ulterior. În **Italia**, metoda subliniată de familie este aceea de a considera familia adoptivă și copiii ca fiind "normali": ajutându-i pe copii să înțeleagă când greșesc, învățând să vorbească și să dialogheze și aplicând pedepse corecte, astfel încât să fie clar de ce, pentru a împiedica copiii să simtă că sunt diferiți și stigmatizați pentru că trăiesc într-o familie adoptivă. One of the methods recounted is to welcome and educate children according to their aspirations, just as parents do with their natural children. They apply the everyday educational methods of a traditional family.

Participanții din **România** au remarcat că educația copilului este ghidată de sentimentele părintești, având în vedere că și ei au copii naturali. Comportamentul asistentului maternal față de copil trebuie să fie definit de un sprijin moral și emoțional pentru a oferi copilului³⁶ un sentiment de apartenență. Capacitatea de a fi empatic în calitate de asistente maternal și buna comunicare între acesta și copil sunt două aspecte esențiale.

Este necesară o îngrijire constantă și sporită pentru a asigura o dezvoltare psihosocială armonioasă a copilului în **Grecia**. Părinții au nevoie de multă răbdare, perseverență și calm pentru a-și confirma voința nestrămutată și decizia conștientă de a-i crește. În plus, pot exista probleme legate de lipsuri materiale, abuzuri, probleme de sănătate, lipsa de competențe, dificultăți de învățare și consecințele traiului într-un mediu instituțional. Intrarea într-o nouă familie, gestionarea așteptărilor și a posibilelor crize și dificultăți, precum și relațiile de lucru cu familia biologică provoacă în mod natural probleme, chiar anxietate.

Părinții adoptivi din **Republica Cehă** vorbesc despre nevoile copilului: fiecare copil este unic și este necesar să se acorde atenție nevoilor lui și să se acționeze în consecință. Pentru a crește bine copiii, părinții adoptivi au nevoie de cunoștințe în diverse domenii, cum ar fi psihologia și psihiatria; ei trebuie să cunoască traumele prin care a trecut copilul și cum să le gestioneze. Practicile și metodele identificate în interviurile **portugheze** sunt: dezvoltarea autonomiei copiilor; promovarea activităților extracurriculare (înot, dans, gimnastică); pregătirea copilului înaintea evenimentelor importante. (de exemplu, înainte de a avea vizite cu familia biologică); adaptarea la caracteristicile și nevoile copilului; căutarea unui ajutor psihologic care să vă ofere instrumente; înțelegerea faptului că teoria nu funcționează în toate situațiile; multă

răbdare, manifestarea dragostei și a grijii; flexibilitatea și compromisul în anumite lucruri; utilizarea resurselor disponibile, așa cum se face cu copiii biologici; găsirea resurselor disponibile, deoarece nicio familie nu poate face acest lucru pe cont propriu. Pentru familiile **franceze**, utilizarea aceluiași metode ca și în cazul copiilor lor biologici este strategia, ceea ce înseamnă prezentarea regulilor familiei, permiterea autonomiei copiilor, oferirea de ajutor pentru școlarizare și teme pentru acasă.

4. Rezultatele focus grupurilor și ale activităților cu copiii din sistemul de plasament

Conform experienței **austriece**, nu a fost ușor să fie găsiți copii aflați în plasament cu care să se poarte conversații într-un mediu familiar. Doar prin contacte private a fost posibil să se găsească câțiva copii intervievați individual. Câteva puncte care au reieșit din interviuri sunt:

- a) Experiențele de discriminare și de stigmatizare cu care se confruntă permanent copiii din sistemul de plasament și cu care trebuie să se confrunte. Aceștia ar proveni din familii de plasament și nu dintr-o familie "normală". Ei sunt adesea întrebați de ce nu locuiesc cu părinții lor biologici.
- b) Copiii din familiile de plasament intervievați menționează adesea relația ambiguă cu familiile lor de origine.
- c) Ei compară adesea situația lor cu cea a părinților biologici și a părinților adoptivi și subliniază avantajele familiilor de plasament.
- d) Conviețuirea în familia de plasament este descrisă ca fiind normal.
- e) Copiii consideră că a crește într-o familie de plasament este foarte plăcut, dar ar dori, de asemenea, să mențină relații bune cu părinții lor biologici, chiar dacă uneori este prea dificil.
- f) Unii dintre ei sunt fericiți să trăiască într-o familie de plasament, deoarece cred că nu ar crește atât de protejați și bine cu familia de origine.
- g) Părinții adoptivi sunt evaluați foarte pozitiv și niciunul dintre copii nu a menționat comportamente sau caracteristici ale familiilor de plasament pe

care le-ar considera problematice. Și, de asemenea, timpul petrecut în familia de plasament a fost evaluat pozitiv, chiar dacă traiul împreună nu a fost întotdeauna armonios.

În concluzie, din relatările copiilor în plasament devine vizibil modul în care aceștia își procesează experiențele parțial traumatizante, își însușesc poveștile de viață, le reinterpretează și cum pun cap la cap diferite perspective, își proiectează normalitatea și își dezvoltă strategii de viață și viziuni pentru viitor pornind de la acestea. În plus, constatările arată că copiii adoptivi s-au confruntat și se confruntă cu provocări speciale în viața lor: stabilirea unei relații apropiate cu părinții adoptivi, separarea de familia de origine și procesarea pierderii și a sentimentelor care o însoțesc.

În ceea ce privește **Italia**, singura ocazie de a contacta copiii adoptați a fost prin telefon, din motive de confidențialitate, astfel încât nu a fost posibil să se desfășoare activități cu minori. Având în vedere tipul intrafamiliar al plasamentului lor, singurii copii intervievați s-au declarat³⁸ relaxați și fericiți să stea în casa bunicilor lor, avându-i ca familie adoptivă. Acest lucru se datorează faptului că, într-un fel, ei simt că au rămas mereu în familie, nefiind străini care trebuie să aibă grijă de ei. Cu toate acestea, singurul risc sau factor negativ pe care îl menționează se datorează diferenței de generație dintre ei și bunicii lor, care sunt cu mulți ani mai în vârstă decât ei și aparțin unei alte generații aparent îndepărtate.

În **România**, activitatea cu copiii în plasament a constat în două sesiuni de discuții în format online care s-au desfășurat cu un total de 17 copii în plasament (între 12 și 18 ani), cu sprijinul Direcțiilor Generale de Asistență Socială și Protecția Copilului din Giurgiu, Iași și Suceava. Ceea ce a reieșit din aceste activități este că aceștia își duc viața "normal", mergând împreună la biserică (considerată o activitate de familie și participând la viața comunității) sau ajutându-și părinții adoptivi la curățenie și la treburile casnice. În ceea ce privește comunicarea și relația cu părinții adoptivi, copiii au declarat că se înțeleg bine cu părinții adoptivi și cu frații lor, unii dintre ei locuind cu alți copii aflați în plasament sau cu copiii naturali ai familiei de plasament. Atunci când au o problemă, o discută cu asistentul maternal, uneori cu asistenții sociali și cu managerul de caz care se ocupă de situația lor. Adolescenții din grup au descris relația lor cu familia de plasament și cu asistentul

maternal prin următoarele cuvinte "pașnică, prietenie, armonie, iubire, perfectă, puternică, deschisă, afecțiune, empatie". În ceea ce privește experiența lor de copii în plasament, a reieșit că sunt recunoscători părinților adoptivi pentru că i-au primit în familia lor și doresc să le ofere părinților lor înapoi, fiind persoane mai bune și comportându-se mai bine. Toți copiii au spus că nu ar schimba nimic și că se înțeleg bine cu părinții și frații lor. Aceștia au menționat că familia lor de plasament le-a oferit un nou stil de viață, sprijin, încurajare, o atitudine pozitivă.

În cele din urmă, răspunsurile și perspectivele copiilor care au participat la sesiunile de discuții reflectă în principal experiențele și interacțiunile lor cu sistemul de plasament și cu familiile lor de plasament. Ele nu sunt neapărat menite să generalizeze realitatea tuturor copiilor din sistem.

În **Grecia**, activitățile cu copiii în plasament au avut loc într-o școală gimnazială din Argiroupolis, frecventată de copii proveniți din familii de migranți/refugiați. Participanții au fost 44 de copii cu vârste cuprinse între 13 și 14 ani și un profesor, deoarece a fost o provocare să vorbească cu minorii neînsoțiți și cu copiii din sistemul de plasament. Astfel, aceștia au avut ocazia să pună orice întrebare referitoare la subiectele aferente discuțiilor.

La nivel general, nu a fost ușor să găsim minori neînsoțiți care locuiesc în familii de plasament.

În **Franța**, minorii neînsoțiți nu locuiesc în familii gazdă, fie că acestea sunt voluntari sau lucrează pentru departament; această situație este rară și adesea una informală. În plus, conflictul din Ucraina din martie 2022 a avut un impact asupra solidarității în departamentul nostru. Acesta este motivul pentru care partenerul francez a trebuit să adapteze ținta și întrebările pentru focus grup. Astfel, în loc să intervieveze doar minori neînsoțiți care trăiesc în familii gazdă, au intervievat, de asemenea, tineri minori neînsoțiți care locuiesc în prezent într-o instituție și care ar dori să locuiască în familii de plasament. În total, au intervievat șapte minori neînsoțiți, dintre care cinci trăiesc într-o instituție, iar doi dintre ei locuiesc cu familii gazdă voluntare. Cei cinci minori neînsoțiți și-au exprimat dorința de a locui cu o familie gazdă cel puțin în weekend-uri sau în timpul vacanțelor. Acest lucru le-ar permite să descopere cultura franceză (tradiție, bucătărie etc.) și să învețe franceza mai repede, integrându-se mai ușor în societate; de asemenea, ei doresc să aibă o educație mai bună, să învețe despre treburile casnice, să

dezvolte cunoștințe, să interacționeze și să fructifice oportunitățile de a-și construi viitorul. Pentru participanți, a locui într-o familie de plasament este mai bine decât a locui într-o instituție, deoarece le permite să facă mai multe activități, cum ar fi sport, vizite, excursii la Paris, vizite în familie și să simtă căldura unei familii.

În **Republica Cehă**, atunci când partenerii au încercat să ajungă la părinți, au avut probleme în a găsi pe cineva dispus să împărtășească experiența; în plus, au întâmpinat dificultăți în cadrul focus-grupurilor cu minori, deoarece familiile de plasament nu au fost deschise la ideea de a-i intervieva. Astfel, au decis să respecte voința părinților și, prin urmare, nu au reușit să găsească minori cu care să discute.

În **Portugalia**, a fost imposibil să se desfășoare activități cu copii, deoarece în recenta revizuire a legii portugheze privind protecția copilului, plasamentul este evidențiat ca fiind măsura preferată pentru copiii cu vârsta de până la 6 ani, cu excepția cazului în care situația excepțională și specifică a copilului sau a tânărului care are nevoie de protecție impune aplicarea măsurii de îngrijire rezidențială. După cum s-a discutat anterior, în ciuda acestei recomandări, numărul de familii de plasament din Portugalia este încă redus și foarte mic în comparație cu alte țări. În timpul interviurilor cu profesioniștii din domeniul plasamentului, partenerul portughez a înțeles că următoarea etapă a proiectului - contactul cu familiile - va fi⁴⁰ o provocare. Având în vedere numărul mic de familii de plasament și faptul că în ultimul an acest subiect a captat atenția specialiștilor și a mass-mediei, familiilor de plasament și copiilor din plasament li s-a cerut să participe la foarte multe activități (de exemplu: interviuri, chestionare, grupuri de discuții etc.). În plus, în Portugalia, deoarece măsura de plasament este revizuită la fiecare șase luni, copiii și familiile de plasament sunt deja supuși unor procese de evaluare și probleme birocratice. Prin urmare, feedback-ul pe care partenerul portughez l-a primit atunci când a luat legătura cu organizațiile sau familiile responsabile a fost că disponibilitatea și dorința acestora de a participa la mai multe activități similare (în special atunci când sunt implicați copiii lor) sunt limitate.

5. Profilul familiilor de plasament

5.1 Cine sunt aceste familii?

Cercetările și focus grupurile efectuate în țările partenere în cadrul proiectului au evidențiat multe asemănări care au condus la diferite profiluri ale familiilor de plasament. Familiile de plasament sunt cupluri căsătorite, cupluri cu copii de vârstă similară cu cel pe care îl vor găzdui, cupluri căsătorite care nu au copii și persoane singure care oferă îngrijire temporară unui copil sau adolescent aflat în situații dificile. Această îngrijire are rolul de a proteja și susține copilul din punct de vedere fizic, emoțional, psihologic și economic până când acesta se poate întoarce în familia biologică, dacă există condiții.

Familiile de plasament împărtășesc dorința de a prelua povara minorilor aflați în dificultate, fiind conștiente de dificultățile, avantajele și angajamentul pe care îl presupune această alegere. Scopul este de a oferi un mediu stabil până când propria familie sau rudele apropiate pot avea grijă de ei. Există mai multe tipuri de plasament familial; cel pe termen lung este atunci când copiii nu se pot întoarce la familia biologică și nu sunt adoptați (de obicei, plasamentul se extinde până când copiii împlinesc 18 ani). Pe termen scurt, atunci când o familie primește copii în plasament pentru câteva săptămâni sau luni, până când familia biologică își rezolvă problemele. Îngrijirea unui copil pe care familia de plasament îl cunoaște sau care face încă parte din familie, de exemplu, un nepot pentru bunici. Din categoria celor care rămân în sistemul de plasament pentru o perioadă extinsă sunt copiii cu dizabilități, nevoi educaționale speciale sau probleme de comportament. Familiile de plasament pot fi persoane care nu au nicio legătură cu copiii,⁴¹ dar și persoane care fac parte din componența familiei de origine, cum ar fi bunicii sau unchii. Deși acestea sunt două tipuri diferite de plasament, ceea ce au în comun este dorința de a oferi o îngrijire adecvată în timpul copilăriei, pentru a preveni consecințele grave și uneori permanente asupra dezvoltării copilului.

Deși acestea sunt două tipuri diferite de plasament familial, ceea ce au în comun este dorința de a oferi o îngrijire adecvată în timpul copilăriei, pentru a preveni consecințele grave și uneori permanente asupra dezvoltării copilului. În general, prin urmare, sistemul de plasament permite copiilor de toate vârstele să crească într-o familie diferită de a lor, dar la fel de primitoare și de solidară, ori de câte ori au nevoie și pentru

o anumită perioadă de timp. Pe baza acestor experiențe, plasamentul se dovedește a fi un sistem funcțional și fezabil, cu numeroase aspecte pe care familiile de plasament din diferite țări europene le au în comun.

Provocări: Principala provocare cu care se confruntă fiecare familie de plasament este crearea unei relații de bază cu copiii, o încredere ca bază a relației lor, care necesită timp și răbdare. Uneori, însă, pentru familiile care au deja copii biologici înainte de a lua un copil în plasament familial, construirea unei relații cu copiii pare să fie ușoară, deoarece se pot baza pe experiența cu proprii copii.

Obstacole: Toate familiile de plasament, indiferent de tipul de plasament (extrafamilial, intrafamilial, pe termen lung sau pe termen scurt), se confruntă cu aceleași obstacole; în primul rând, există cel birocratic. Necesitatea de a prezenta documente care să ateste plasamentul creează neplăceri atât familiilor, cât și minorilor, care sunt obligați să prezinte documentele de fiecare dată la școală, la medic, etc. Al doilea obstacol major îl reprezintă, de foarte multe ori, familiile biologice ale minorilor. Menținerea contactului cu familiile de origine poate fi importantă. Totuși, în unele cazuri, este o sursă de stres pentru minorul care trăiește un fel de stare incertă, o dualitate între familia în care este încredințat și cea biologică.

Nevoi: dintre nevoile pe care le-au invocat toate familiile de plasament, două se repetă în toate interviurile. Prima este cea a formării: familiile au nevoie de o formare inițială înainte de a deveni familii de plasament; ele trebuie să cunoască limitele și oportunitățile, eventualele obstacole și să aibă toate instrumentele necesare pentru a le face față. Al doilea este cel al relaționării și al conștientizării: familiile de plasament au nevoie de un contact constant cu autoritățile, cu serviciile sociale pentru a nu fi nevoite să gestioneze în mod individual această experiență și trebuie să aibă posibilitatea de a comunica cu alte familii pentru a împărtăși aceleași probleme și aceleași griji. Cu alte cuvinte, este necesar să se investească pentru a avea mai multe familii, iar mai multe⁴² familii înseamnă mai multe profiluri și mai mulți copii plasați în casa potrivită. Cu toate acestea, aceasta implică faptul că sistemul trebuie, de asemenea, să se schimbe, deoarece dacă majoritatea copiilor continuă să fie plasați în structuri rezidențiale, chiar dacă există familii de plasament disponibile pentru a-i primi, acest lucru duce la demotivarea familiilor de plasament.

6. Concluzii

Scopul plasamentului familial este de a oferi copiilor protecție și îngrijire temporară 24 de ore din 24; de a le oferi copiilor îngrijire temporară pentru a răspunde nevoilor lor până când este sigur/posibil să fie reușiți cu părinții lor biologici; de a oferi o alternativă recomandată la îngrijirea în regim rezidențial. Copiii adoptați sunt repartizați unei familii de plasament responsabile de îngrijirea lor, care poate dura câteva zile sau ani, în funcție de situație. Modalitățile prin care o familie poate începe să găzduiască un copil sunt numeroase și diferite de la o familie la alta. Dar punctul comun în alegerea tuturor familiilor este acela de a primi copii în dificultate: copilul are nevoie de protecție și, uneori, copiii au probleme psihologice și de sănătate pe care părinții adoptivi pot ajuta să le rezolve.

Însă ceea ce îi motivează pe membrii familiilor de plasament este conștientizarea necesității de a construi stabilitate în viața copiilor pe care îi au în grijă.

Fiecare familie de plasament știe că nu este ușor și că uneori trebuie să se pună la îndoială capacitatea de a le oferi copiilor ceea ce au nevoie. Cu toate acestea, în final, toate familiile din toate țările partenere au fost de acord că a meritat, că este o decizie importantă, un drum obositor, dar cu multe aspecte pozitive, printre care: a fi lumea copilului, așa cum a spus familia austriacă, a permite copiilor să trăiască în familie și nu într-o instituție, așa cum a declarat o familie italiană; a extinde familia, așa cum a spus o familie greacă; a vedea copii fericiți și sănătoși crescuți, așa cum a menționat o familie portugheză sau a schimba și îmbogăți valorile, așa cum au spus părinții români.

Cu toate acestea, a deveni o familie substitutivă și a fi părinte poate fi uneori o provocare. Prin urmare, este important ca, odată ce decizia a fost luată, familiile să primească instrumentele și informațiile necesare, inclusiv îndrumări cuprinzătoare privind responsabilitățile, drepturile legale și ceea ce le așteaptă în această calitate. În plus, trebuie să fie acoperite nevoile fizice, emoționale și de dezvoltare ale unui copil. Serviciile sociale,⁴³ ONG-urile și agențiile de plasament devin apoi intermediarii

care asigură că familiile primesc toată asistența și îngrijirea de care au nevoie. În general, familiile de plasament intervievate au avut experiențe bune și pozitive. În ciuda dificultăților, majoritatea părinților au o viziune pragmatică asupra plasamentului familial și tind să privească pozitiv spre viitor.

7. Anexe

Chestionar pentru familiile de plasament

Focus grupul a fost implementat în două etape; prima implică membrii familiei cărora facilitatorul le va adresa următoarele întrebări:

1. Care este demersul pe care l-ați parcurs pentru a deveni familie de plasament/asistent maternal?
2. Cu ce fel de obstacole vă confrunțați după ce ați devenit familie de plasament?
3. Cu ce fel de obstacole se confruntă copiii aflați în plasament?
4. Ce factori credeți că sunt decisivi pentru reușita în plasament?
5. Care sunt beneficiile oferite de statutul de familie de plasament?
6. Ce fel de sprijin sau instrumente v-ar ajuta în experiența de a fi o familie de plasament?
7. Credeți că o formare privind sistemul de plasament ar putea fi utilă pentru dumneavoastră?
8. Care sunt subiectele și problemele esențiale pe care trebuie să le cunoască o familie de plasament?
9. Vă rugăm să descrieți practicile și metodele pe care le folosiți în calitate de familie de plasament.
10. Doriți să mai împărtășiți ceva în cadrul grupului de discuții?

Activitățile cu copiii aflați în plasament

A doua etapă a implicat copiii prin activități de ice-breaking pentru a-i implica pe copii, pentru a le permite să se simtă confortabil în discuție și pentru a-i încuraja să participe.

Activitatea de ice-breaking " Catch the toy"

- Material: O minge sau orice jucărie de pluș pentru a o arunca.
- Descriere: Facilitatorul grupului de discuții trebuie să îi adune pe toți copiii într-un cerc. Se poate juca în interior. Activitatea începe atunci când facilitatorul aruncă mingea către un copil la întâmplare și pune o întrebare despre acesta, cum ar fi "care este culoarea ta preferată?". Copilul răspunde la întrebare,

aruncă jucăria la întâmplare către un alt copil și pune o întrebare de genul "ai un animal de companie?". Următorul copil ia jucăria și răspunde la întrebarea respectivă, apoi aruncă jucăria unui alt copil la întâmplare⁴⁴ cu o întrebare. Facilitatorul trebuie să aibă pregătită o listă de întrebări (care poate fi adaptată în funcție de context):

- ✓ Câți ani ai?
- ✓ Care este mâncarea ta preferată?
- ✓ Care este animalul tău preferat?
- ✓ Care este materia ta preferată?
- ✓ Care este culoarea ta preferată?

Acest videoclip se bazează pe o scurtă animație despre procesul de adopție (vă rugăm să luați în considerare adaptarea videoclipului la contextul dumneavoastră): [Adoption Story](#)

Aceasta încurajează libertatea de exprimare și poate ajuta la abordarea barierei lingvistice, deoarece este posibil ca minorii neînsoțiți să nu cunoască limba națională a fiecărui partener.

8. Referințe

- (2022), First Quarter 2022. Data and Figures of the Information System available at https://paidi.gov.gr/wp-content/uploads/2022/05/entipo-APRIL-2022_BB.pdf
- Cabral A. S., Macedo D., Banhudo S., (2020), CASA 2020 - Relatório de Caracterização Anual da Situação de Acolhimento das Crianças e Jovens available at <https://www.seg-social.pt/documents/10152/13200/CASA+2020.pdf/b7f02f58-2569-4165-a5ab-bed9efdb2653>
- Chapon N., Prémoli S., (2018), Parentalité d'accueil en Europe - Regards théoriques et pratiques professionnelles, available at <https://books.openedition.org/pup/50093>

- Charbonnel A., (2022), Assistants familiaux: ce qui va changer avec la réforme de la protection des enfants, available at <https://www.cneh.fr/blog-jurisante/publications/organisation-sanitaire-et-medico-sociale/assistants-familiaux-ce-qui-va-changer-avec-la-reforme-de-la-protection-des-enfants/>
- Conigliaro S., (2021), Lo sguardo dei figli naturali nel percorso d'affido Il vissuto dei figli biologici di famiglie affidatarie durante il percorso di affidamento familiare available at <https://tesi.supsi.ch/3938/1/Conigliaro%20Samantha%20tesi.pdf>
- Delgado P., Bernedo Muñoz I., Carvalho J. M. S., Salas Martínez M. D., García-Marín M. A., (2019), Foster Carers' Perspectives about Contact in Portugal and Spain, available at <https://bettercarenetwork.org/sites/default/files/2019-11/4502-20423-1-PB.pdf>
- Delgado P., Pinto V. S., Carvalho J. M.S., Gilligan R., (2019), Family contact in foster care in Portugal. The views of children in foster care and other key actors available at https://recipp.ipp.pt/bitstream/10400.22/12179/1/Art2_Paulo%20Delgado_2018.pdf
- Diogo E. S., (2017), Ser família de acolhimento de crianças em Portugal : motivações e experiências, available at <https://repositorio.ucp.pt/handle/10400.14/25873>
- Diogo E., Branco F. (2019), How Do People Become Foster Carers in Portugal? The Process of Building the Motivation, available at <https://pdfs.semanticscholar.org/3fdc/1924b383dea39db8a9c80997d7293b4b9218.pdf>
- Direction de la recherche, des études de l'évaluation et des statistiques, (2023), L'enquête nationale sur les assistants familiaux, available at <https://drees.solidarites-sante.gouv.fr/sources-outils-et-enquetes/lenquete-nationale-sur-les-assistants-familiaux#:~:text=Avec%2076000%20enfants%20accueillis%20fin,l%27ordre%20de%2040%20000.>
- EuroChild, (2021), Better data for better child protection systems in Europe, available at <https://eurochild.org/uploads/2022/02/Greece.pdf>
- EuroChild, (2021), Foster care system in Portugal: challenges and improvements, available at <https://eurochild.org/news/foster-care-system-in-portugal-challenges-and-improvements/>
- FA.B! "Family-based care for children in migration", <https://www.fabtogether.net/it/home-italiano/>

- Fondation pour l'enfance, (2017), Etude sur les apports du parrainage pour les Mineurs Non Accompagnés, available at <https://www.france-parrainages.org/documents/47>
- Herrmann G., (2021), Pflegefamilie soll Liebe und Geborgenheit geben, available at https://www.meinbezirk.at/innsbruck/c-lokales/pflegefamilie-soll-liebe-und-geborgenheit-geben_a5079412
- IOM Un migration, (2019), Fostering across borders (FAB) available at <https://eea.iom.int/sites/g/files/tmzbdl666/files/documents/FAB-Final-Programme-Report.pdf>
- Konečná H., Landová T., (2020), PŘEDČASNÉ UKONČOVÁNÍ (SELHÁVÁNÍ) PĚSTOUNSKÉ PÉČE SLOVO ÚVODEM, available at https://lumos.contentfiles.net/media/assets/file/Lumos_SHRnutí_predcasne_ukoncení_pp.pdf
- Nadace Sirius, (2019), Pěstounské rodiny v České republice, available at <https://www.nadacesirius.cz/soubory/ke-stazeni/Analyza-Pestounske-rodiny-v-Ceske-republice.pdf>
- Nadace Sirius, (2022), Konference Aktuální výzvy systému péče o ohrožené děti, available at <https://www.nadacesirius.cz/vyzkumy/o-situaci-v-rodinach>
- Opening doors for Europe's children, (2018), Strengthening Families and ending institutional care - 2018 Fact Sheet, available at <https://www.openingdoors.eu/wp-content/uploads/2019/03/country-fiche-Austria-2018.pdf>
- Paul S., Verrier B., (2013), Mission d'enquête sur le placement familial au titre de l'aide sociale à l'enfance, available at <https://www.vie-publique.fr/rapport/33281-mission-denquete-sur-le-placement-familial-au-titre-de-laide-sociale>
- Pruteanu C., (2021), A new life, full of love, for more and more children - The number of adoptable children and the families certified for adoption increased by a third in the first three months of the year, available at <https://www.unicef.org/romania/press-releases/new-life-full-love-more-and-more-children>
- Ramos Batalhas V. C., (2008), Acolhimento familiar práticas e representações das famílias de acolhimento, available at <https://repositorio.iscte-iul.pt/bitstream/10071/1630/1/Acolhimento%20Familiar.pdf>
- Ricchiardi P., Coggi C., (2021), L'affidamento familiare: le strategie educative elaborate dagli affidatari, available at <http://www.anfaa.it/wp->

<content/uploads/2021/12/L%E2%80%99affidamento-familiare -le-strategie-educative-elaborate-dagli-affidatari.pdf>

- Roots Research Center NGO, (2021), Country Profile on the European Semester and COVID-19 crisis from a children's rights perspective, available at <https://eurochild.org/uploads/2021/02/GR-ECH-S20-profile.pdf>
- Roth M., Parental Responsibilities - National report: Austria, available at <http://ceflonline.net/wp-content/uploads/Austria-Parental-Responsibilities.pdf>
- Unicef for every child, Child Rights Strategy - The National Strategy on the Protection and Promotion of Children's Rights available at <https://www.unicef.org/romania/documents/child-rights-strategy#:~:text=About-.The%20National%20Strategy%20on%20the%20Protection%20and%20Promotion%20of%20Children%27s,the%20objectives%20integrated%20into%20the>
[e](https://www.unicef.org/romania/documents/child-rights-strategy#:~:text=About-.The%20National%20Strategy%20on%20the%20Protection%20and%20Promotion%20of%20Children%27s,the%20objectives%20integrated%20into%20the)
- Urso A., (2014), L'affido familiare: una ricerca quantitativa sulle esperienze degli affidatari negli ambiti del magentino e del castanese, available at <https://ainformazione.files.wordpress.com/2015/02/tesi-urso-affido-familiare.pdf>
- Vaitsis A., (2019), Alternative family care in Greece, available at <https://nidosineurope.eu/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=931>

